

การประเมินผลโครงการความร่วมมือด้านการเกษตร ณ สปป.ลาว

๑. บทนำ

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ได้สนับสนุนการดำเนินงานโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตรใน สปป.ลาว มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา มีโครงการที่เสร็จสิ้นการดำเนินงานแล้วและเห็นควรให้มีการประเมินผลภายหลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อศึกษาผลจากการดำเนินโครงการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ภายหลังโครงการสิ้นสุด รวมทั้งความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการใช้ประโยชน์จากโครงการ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางสำหรับการพิจารณาปรับปรุงแผนงานการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับ สปป.ลาว ต่อไปในอนาคต จำนวน ๓ โครงการ ได้แก่

๑. โครงการป้องกันโรคสัตว์ในแขวงจำปาสัก (๒๕๕๐ – ๒๕๕๒)
๒. โครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวงเซกอง (๒๕๕๑ – ๒๕๕๔)
๓. โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสงเพื่อผลิตเป็นสินค้าในแขวงเวียงจันทน์ (๒๕๕๔ – ๒๕๕๕)

๑.๑ วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

■ เพื่อศึกษาผลจากการดำเนินโครงการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ภายหลังโครงการสิ้นสุด รวมทั้งความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการใช้ประโยชน์จากโครงการ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางเพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนงานการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับ สปป.ลาว และประเทศอื่นๆ ในด้านการเกษตรต่อไปในอนาคต

■ เพื่อหารือกับผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ฝ่ายลาวเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานโครงการ ผลการดำเนินงานโครงการ ปัญหา/อุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงาน

■ วิเคราะห์และประเมินโครงการใน ๕ ด้าน (ความสอดคล้อง ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความยั่งยืน)

๑.๒ ระยะเวลาการประเมินผล

ระหว่างวันที่ ๑๕ – ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ รายละเอียดกำหนดการตามภาคผนวก

๑.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์

- ประเมินจากเอกสาร
- สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม
- สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการและผู้เกี่ยวข้อง
- เยี่ยมพื้นที่โครงการ

๑.๔ วิธีการประเมินผลโครงการ ใช้เกณฑ์การประเมิน ๕ ประการ (ตามแนวทาง OECD) ได้แก่

(๑) ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการพิจารณาปัจจัยนำเข้ามีส่วนทำให้เกิดผลลัพธ์อย่างไร โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณโครงการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(๒) ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นการพิจารณาการดำเนินงานโครงการว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหรือกลุ่มเป้าหมายหรือไม่

(๓) ผลกระทบ (Impact) เป็นการพิจารณาผลกระทบของโครงการในระยะยาว ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ในทางบวกหรือลบ โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ

(๔) ความสอดคล้อง (Relevance) เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของโครงการ โดยดูจากความสมเหตุสมผล (validity) ของวัตถุประสงค์โครงการ (project purpose) และเป้าประสงค์โดยรวม (overall goal) ว่าสนองตอบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่ การบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมหรือไม่ และเนื้อหา (contents) ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลไทย และความต้องการของสปป.ลาวหรือไม่

(๕) ความยั่งยืน (Sustainability) เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากโครงการจะมีความยั่งยืนเพียงใดหลังเสร็จสิ้นโครงการ หน่วยงานเจ้าของโครงการในประเทศผู้รับจะสามารถรักษา/ดำรงผลกระทบทางบวก ไว้หลังจากจบโครงการได้อย่างไร

๒. การประเมินผลโครงการ

๒.๑ การหารือความร่วมมือในสาขาเกษตร

คณะประเมินผลได้เข้าพบหารือผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมกสิกรรมและป่าไม้ และกรมเลี้ยงสัตว์และการประมง สปป.ลาวเพื่อรับทราบข้อมูลและความเห็นจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายลาวในภาพรวมเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างไทยกับสปป.ลาวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับปรุง/พัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างไทยกับสปป.ลาวในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างลาวและไทยมี ๒ ช่องทาง ได้แก่ ๑. กรมความร่วมมือฯ ๒. กระทรวงเกษตรของไทย ภาพรวมความร่วมมือด้านการเกษตรที่ลาวได้รับจากไทยเป็นไปด้วยดีได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งในระดับรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ และมีความก้าวหน้า มีผลสำเร็จหลายโครงการช่วยยกระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่และถ่ายทอดความรู้ลงไปสู่เกษตรกร เกษตรกรมีความรู้และรับทราบเทคนิคใหม่ๆ แม้ว่าในระยะแรกจะประสบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น มีความล่าช้าในการดำเนินงาน การบริหารงานของฝ่ายลาวเป็นแบบ top down ขาดการประสานงานกับส่วนท้องถิ่น(แขวง) ซึ่งต่อมาฝ่ายลาวมีการปรับรูปแบบเป็น bottom up มากขึ้น

นอกจากความร่วมมือกับไทยแล้ว ลาวยังมีความร่วมมือกับผู้อื่น เช่น JICA GIZ โดยข้อแตกต่างระหว่างความร่วมมือกับไทยและผู้อื่น คือ การดำเนินงานร่วมกับไทยเป็นการวางแผนเป็นรายปี ไม่มีการทำแผนงานโครงการ (๓ - ๕ ปี) GIZ มีการใช้ Result Chain ส่วน JICA มีการใช้ Project Design Management (PDM) และมีผู้เชี่ยวชาญญี่ปุ่นมาประจำที่กระทรวงเกษตรและป่าไม้ และที่พื้นที่โครงการซึ่งทางลาวเห็นว่าในการดำเนินงานควรมีการใช้วิธีการดังกล่าวเพราะจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบ

การหารือกับผู้บริหารกระทรวงเกษตรฯ
ของสปป.ลาว

สปป.ลาวมีการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร ๒๐๑๖ - ๒๐๒๕ (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๘) ประกอบด้วย ๓ แผนงาน ได้แก่ ๑) การผลิตเสบียงอาหารในชนบท/พื้นที่ห่างไกล ๒) การผลิตเป็นสินค้า ๓) การปกป้องรักษาและการอนุรักษ์ป่าไม้ ฝ่ายลาวให้ความสำคัญกับการลดการใช้สารเคมี โดย vision ๒๐๓๐ (พ.ศ.๒๕๗๓) ของลาว คือ กสิกรรมสะอาด ปลอดภัยพิษ ผลิตสินค้าสะอาด ส่งเสริมตลาดภายในเป็นหลัก ก่อนส่งออกไปประเทศใกล้เคียง โดยเริ่มแรกดำเนินการตามหลัก GAP เฉพาะพืช ยังไม่รวมถึงสัตว์ โดยจะดำเนินการใน ๔ ด้าน ได้แก่ Organic, GAP, Pesticide free, Conventional agriculture สำหรับโครงการด้าน GAP ปัจจุบันลาวมีโครงการไตรภาคีร่วมกับไทยและเยอรมนี

ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๘) การดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างไทยกับสปป.ลาวเป็นไปด้วยดี เจ้าหน้าที่ของลาวได้รับความรู้เพื่อมาส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรได้รับความรู้มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มผลผลิตและสร้างรายได้ โครงการที่ดำเนินการจบไปแล้วยังมีการ สืบต่อโดยการนำเทคนิคมาใช้กับงานอื่นต่อไป แม้ลาวจะมีงบประมาณจำกัด โดยเฉพาะโครงการด้านการเกษตร ๓ โครงการ ได้แก่

๑) โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสงฯ เมื่อมีโครงการความร่วมมือจากไทย พบว่ากลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวโพดเพิ่มจำนวน ๓ - ๕ เท่า และภายหลังจบโครงการในปี ๒๕๕๕ เกษตรกรยังคงนำเทคนิคที่ได้รับการถ่ายทอดมาใช้กับเกษตรอินทรีย์และผลที่ได้จากโครงการอีกประการ คือ การทำน้ำข้าวโพดขายภายในประเทศ ส่วนเกษตรกรที่เลิกปลูกข้าวโพดก็หันไปปลูกผัก/พืชชนิดอื่น สำหรับถั่วลิสงมีการปลูกตามฤดูกาล(ปลายฝน)

๒) โครงการป้องกันโรคสัตว์ในแขวงจำปาสัก เจ้าหน้าที่ที่มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เกษตรกรลาวมีความรู้ในเรื่องการป้องกันโรคสัตว์มากขึ้น ทำให้สามารถป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคสัตว์ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓) โครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบท เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการศึกษาและอบรมในไทยมีความสามารถในการผลิตพันธุ์ปลาและถ่ายทอดให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ สถานีประมงได้รับการพัฒนาสามารถผลิตพันธุ์ปลา เพิ่มผลผลิตปลาที่เป็นแหล่งโปรตีนให้แก่ประชาชนลาวในชนบท เกษตรลาวในชนบทมีอาชีพและรายได้เพิ่มจากการเลี้ยงปลา

ข้อดี โครงการความร่วมมือด้านการเกษตรกับฝ่ายไทย คือ

๑. ภาษา การเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ภาษาคลายคลึงกัน ทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาการได้สะดวก ไม่ต้องใช้ล่าม ทำให้ช่วยลดต้นทุน/ค่าใช้จ่ายด้านวิชาการ และทำให้เกิดความเข้าใจกันในการประสานงาน

๒. ทุน การให้ทุนในสาขาที่ตรงกับความต้องการของฝ่ายลาวหลักสูตรศึกษา/ฝึกอบรมสอนโดยใช้ภาษาไทยทำให้เรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย สามารถนำความรู้กลับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

๓. ผู้เชี่ยวชาญ มีความทุ่มเทและตั้งใจในการปฏิบัติงาน สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรลาวเกิดความเข้าใจได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องผ่านล่าม ลงพื้นที่ปฏิบัติงานได้บ่อย เนื่องจากสามารถเดินทางจากไทยมายังลาวได้สะดวก

สิ่งที่ควรปรับปรุง ในการดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการเกษตรฯ มีดังนี้

๑. ไทยมีการวางแผนโครงการเป็นรายปี ไม่มีการจัดทำแผนงานโครงการระยะ ๓ - ๕ ปี ทำให้เห็นผลสัมฤทธิ์ไม่ชัดเจน และไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายได้ในระยะยาว

๒. ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน(operation plan) ร่วมกันก่อนเริ่มดำเนินงาน เพื่อที่ฝ่ายลาวจะได้เตรียมงบประมาณสนับสนุนและทางแขวงจะได้รับงบประมาณสำหรับการดำเนินงาน

๓. การประสานงาน ฝ่ายไทยควรแจ้งฝ่ายลาวล่วงหน้า ไม่ควรแจ้งกะชั้นชิด เพราะทำให้ประสานกับแขวงไม่ทัน

การหารือกับแผนกกิจกรรม เลี้ยงสัตว์และ
ประมงแขวงจำปาสัก

การหารือกับแผนกกิจกรรมและป่าไม้ แขวงเซกอง

๒.๒ ภาพรวมการประเมินผลโครงการความร่วมมือในสาขาเกษตร

ในภาพรวมการดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างไทยกับ สปป.ลาว ทั้ง ๓ โครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้แผนงานได้ถูกปฏิบัติภายในกรอบ ระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด แม้จะมีปัญหา/อุปสรรคอยู่บ้างแต่ก็สามารถดำเนินงาน/กิจกรรมที่จำเป็น ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังสาระสำคัญของแต่ละโครงการสรุปได้ดังนี้

(๑) โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสงเพื่อผลิตเป็นสินค้าใน แขวงเวียงจันทน์

โดยรวมโครงการประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง ประมาณ ๗๐ เปอร์เซ็นต์

- **ประสิทธิภาพ** ในภาพรวม inputs จากฝ่ายไทย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ และ งบประมาณ และ inputs จากฝ่ายลาว ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ และงบประมาณ (in kind) มีการ ดำเนินงานได้ตามแผนงานทั้ง ๖ แผนงาน ภายใต้งบประมาณที่กำหนด

- **ประสิทธิผล** เจ้าหน้าที่ สปป.ลาวที่ได้รับการอบรมได้เป็นทีมวิทยากรที่ปรึกษาและ ช่วยแก้ไขปัญหาด้านวิชาการให้แก่เกษตรกรในโครงการ และการฝึกอบรมเกษตรกรทำให้ได้รับความรู้และเกิด ความเข้าใจในการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง การแปรรูปอาหาร และสามารถนำไปปฏิบัติเองได้ ทำให้สามารถ เพิ่มผลผลิต

- **ผลกระทบ** โครงการก่อให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อพื้นที่ โครงการทั้ง ๓ หมู่บ้าน (ตาดเปี้ยว บุ่งฟ้าว และน้ำหยาม) โดยเกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปลูกและ แปรรูปข้าวโพด รวมทั้งนำไปพัฒนาการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น แตงกวา แตงโม ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น และเมื่อไม่มี ตลาดต่างประเทศรองรับ เกษตรกรก็สามารถนำความรู้ เรื่องการแปรรูปอาหารทำน้ำข้าวโพดส่งขายภายใน ประเทศทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

- **ความสอดคล้อง** โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของไทยและสปป.ลาว โดยลาวมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้กระบวนการ ผลิตที่ดีและเหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP) ให้ สปป.ลาว เป็นแหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งยังสอดคล้องกับนโยบายปัจจุบัน ในส่วนของไทยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ช่วยเสริมสร้างขีด ความสามารถแก่ประเทศเพื่อนบ้าน

- **ความยั่งยืน** ในภาพรวมแล้วมีความเป็นไปได้ เนื่องจาก สปป.ลาวให้ความสำคัญ ด้านการเกษตร โดยมีแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร แผนงานด้านการผลิตอาหาร (Food Security and Nutrition) แผนงานด้านการผลิตสินค้าเกษตร (Community Agriculture) รวมทั้ง GAP ซึ่งหากมีการดำเนินงาน ตามแผนดังกล่าว มีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับปลูก ข้าวโพดอย่างครบวงจรและอย่างต่อเนื่อง โดยนำความรู้และเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดและถั่วลิสงจากโครงการ ไปต่อยอด/ขยายพื้นที่ไปยังพื้นที่อื่น ข้าวโพดจะเป็นสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี เพราะข้าวโพดเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และสามารถนำมาแปรรูปสร้างมูลค่า

และรายได้เสริม ซึ่งจะช่วยลดความยากจนให้แก่คนในพื้นที่ได้อีกด้วย และ สปป. ลาว จะสามารถก้าวไปสู่การเป็นแหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานของสากลได้ในอนาคต

(๒) โครงการป้องกันโรคสัตว์ในแขวงจำปาสัก

โดยภาพรวม โครงการประสบผลสำเร็จ ๗๐ เปอร์เซนต์

- **ประสิทธิภาพ** กิจกรรมต่างๆ ภายใต้แผนงานได้ถูกปฏิบัติอย่างครบถ้วนภายในกรอบระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด รวมทั้งสามารถสนับสนุนกิจกรรมนอกแผนงานที่จำเป็นต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้อีกด้วย ทั้งการพัฒนาบุคลากรซึ่งได้รับการศึกษาและอบรมจากไทยเกี่ยวกับการตรวจวินิจฉัยและเฝ้าระวังโรค และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คนในพื้นที่ให้สามารถเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์ สามารถเข้าถึงชุมชน/หมู่บ้านต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีผลให้อัตราการตายและความเสียหายที่เกิดจากโรคระบาดสัตว์ลดลง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการควบคุมโรคระบาดในสัตว์มีประสิทธิภาพและมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งมีโอกาสพัฒนาไปสู่การเป็นเขตปลอดโรคระบาดสัตว์ในอนาคตต่อไป

- **ประสิทธิผล** ในภาพรวมยังไม่บรรลุผลอย่างเต็มที่นักแม้จะมีการดำเนินการตามแผนเนื่องจากเกษตรกรไม่รายงานการเกิดโรคทุกครั้งที่พบเพราะคิดว่าสามารถใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคได้และเกรงว่าสัตว์เลี้ยงของตนจะถูกกำจัดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค โดยเฉพาะกรณีของโรคปากและเท้าเปื่อย และการขาดงบประมาณสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถฉีดวัคซีนได้ต่อเนื่อง (วัคซีนต้องนำเข้า) ประกอบกับการเลี้ยงโค-กระบือ เป็นการเลี้ยงแบบปล่อย สัตว์เลี้ยงเหล่านี้จึงไม่คุ้นเคยกับเจ้าของทำให้การฉีดวัคซีนทำได้ค่อนข้างลำบาก

- **ผลกระทบ** โครงการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวกต่อกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างมาก โดย สปป.ลาวมีบุคลากรที่มีความรู้ในการตรวจวินิจฉัยและเฝ้าระวังโรคเพิ่มมากขึ้น อัตราการตายและความเสียหายที่เกิดจากโรคระบาดสัตว์ลดลง

- **ความสอดคล้อง** กับนโยบายของไทยและลาว โดยทาง สปป.ลาวต้องการให้ไทยช่วยทางวิชาการในการป้องกันโรคสัตว์ใน ๕ แขวงทางภาคใต้ (สะหวันนะเขต จำปาสัก สาละวัน เซกอง และอัตตะปือ) ใน ๖ โรค ในขณะที่ฝ่ายไทยได้กำหนดให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเขต Free Zone เพราะเป็นเส้นทางเคลื่อนย้ายสินค้าปศุสัตว์

- **ความยั่งยืน** มีความเป็นไปได้ เนื่องจากปัจจุบัน (๑) สปป.ลาวให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหารและการพัฒนาด้านปศุสัตว์มากขึ้น โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของประเทศและในระดับแขวง (๒) มีนักลงทุนต่างชาติมาลงทุนเลี้ยงปศุสัตว์ใน สปป.ลาวเพิ่มขึ้น ทำให้ทาง สปป.ลาวให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคสัตว์มากขึ้น และ (๓) มีการเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในการมีระบบและมาตรการในการจัดการโรคสัตว์ที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น

(๓) โครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวงเซกอง

โดยภาพรวมเห็นว่า โครงการประสบผลสำเร็จ ๘๐ เปอร์เซนต์

- **ประสิทธิภาพ** inputs ของไทยทั้งผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณมีการนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน ได้แก่ (๑) ทุนศึกษาและฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่โครงการ (๒) การปรับปรุงสถานีประมง (สถานีหลัก ๘) แขวงจำปาสักเสร็จตามแผนงานและใช้งานได้จริง สำหรับแขวงเซกอง (สถานีห้วยเขียว) สำเร็จเพียง ๗๐ เปอร์เซนต์ เพราะผู้รับเหมาทำงานจึงยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ (๓) การถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัครไทยที่ให้คำปรึกษาแนะนำเทคโนโลยีต่างๆ แก่เจ้าหน้าที่ลาว ผู้นำชุมชน และเกษตรกร ในขณะที่ inputs จากฝ่ายลาว ได้แก่ การคัดเลือกเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเข้ารับทุนศึกษา ทุนฝึกอบรม/ดูงาน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายใต้โครงการ งบประมาณ (in kind) ได้แก่ เงินเดือน ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ซึ่ง inputs ดังกล่าวข้างต้นมีส่วนสนับสนุนให้โครงการบรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

- **ประสิทธิผล** ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือการพัฒนาบุคลากรทั้งได้รับการศึกษาและอบรมในไทยมีความสามารถในการผลิตพันธุ์ปลาได้และสามารถถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ สถานีประมงได้รับการพัฒนาเพื่อการใช้ในการผลิตพันธุ์ปลาได้ มีการผลิตพันธุ์ปลาเพิ่มขึ้นสำหรับให้เกษตรกรจำหน่ายและบริโภค

- **ผลกระทบ** มีผลเป็นบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม คือเพิ่มผลผลิตปลาที่เป็นอาหารโปรตีนให้แก่ประชาชนลาวในชนบทมากขึ้น และเพิ่มอาชีพและรายได้แก่ประชาชนลาวในชนบท

- **ความสอดคล้อง** กับนโยบายและความต้องการของประเทศ ของ สปป.ลาว ในการส่งเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนลาว ซึ่งจะมีผลต่อการลดความยากจน อันจะทำให้ สปป.ลาว สามารถบรรลุเป้าหมาย MDGs และนโยบายความมั่นคงด้านอาหารและการพัฒนาด้านการประมงของ สปป.ลาว และนโยบายของไทยในเรื่องการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศในทุกมิติและการรักษาสถานะความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทย

- **ความยั่งยืน** มีความเป็นไปได้ จากการที่ สปป.ลาวมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ตลอดปี เหมาะแก่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาด้านการประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีและยังมีความต้องการบริโภคปลาอีกมาก ทั้งจากคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวที่แขวงจำปาสักเป็นจำนวนมากในแต่ละปี การเพาะเลี้ยงปลาจึงมีโอกาที่จะขยายตัวและมีความยั่งยืนสามารถขยายการผลิตต่อไปในอนาคตด้วยดี

๒.๓ การประเมินผลรายโครงการ

๑. โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสงเพื่อผลิตเป็นสินค้าในแขวงเวียงจันทน์

(๑) ความเป็นมา

รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนความร่วมมือทางวิชาการเพื่อดำเนินงานโครงการปลูกข้าวโพดหวานฯ ตามข้อเสนอของรัฐบาลลาว ซึ่งมีเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จะยุติการทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย และให้ประชาชนลาวหลุดพ้นความยากจนให้เกินกว่าร้อยละ ๕๐ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สปป.ลาว จะหลุดพ้นจากเป็นประเทศด้อยพัฒนา และยังมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้กระบวนการผลิตที่ดีและเหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP หรือที่ สปป.ลาวเรียกว่า Green Agriculture Product) เพื่อที่จะให้ สปป.ลาว เป็นแหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และได้เลือกที่จะพัฒนาและส่งเสริมข้าวโพดหวานและถั่วลิสง ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่เกษตรกรใน สปป.ลาว สามารถทำการเพาะปลูกได้ แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ทางวิชาการในการปลูกพืชทั้งสองชนิด โดยข้าวโพดหวานเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ แต่ผลผลิตที่ได้ต่อไร่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน และถั่วลิสงซึ่งเป็นพืชที่ใช้ในการปรับปรุงดินให้มีคุณภาพในการผลิต แต่เกษตรกรยังไม่นิยมทำการเพาะปลูก

กรมความร่วมมือฯ ได้ส่งคณะ (ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร สนง.เศรษฐกิจ-การเกษตร และกรมฯ) ไปประเมินความต้องการเบื้องต้น ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม – ๓ เมษายน ๒๕๕๑ และได้จัดทำร่างเอกสาร Project Design Document (PDD) ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์โครงการ แผนงาน ระยะเวลาโครงการ ๑ ปี (๒๕๕๔ – ๒๕๕๕) และพื้นที่โครงการ คือ

- บ้านบุงพร้าวและบ้านตานเปี้ยว เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีวิชาการด้านการผลิต การรวมกลุ่มเกษตรกรและการบริหารจัดการเงินกองทุน และให้ความรู้ในการปลูกถั่วลิสงควบคู่กัน

คณะประเมินผลเยี่ยมชมพื้นที่โครงการและสัมภาษณ์เกษตรกรบ้านบุงพร้าว

คณะประเมินผลเยี่ยมชมพื้นที่โครงการและสัมภาษณ์เกษตรกรบ้านตานเปี้ยว

- บ้านน้ำหยาบ เป็นพื้นที่ทดสอบการปลูกถั่วลิสง และแปลงเรียนรู้

คณะประเมินผลเยี่ยมชมพื้นที่โครงการและสัมภาษณ์เกษตรกรบ้านน้ำหยาบ

- ศูนย์พัฒนาเกษตรกรรมสะอาดเวินคำ เป็นพื้นที่สาธิตการปลูกข้าวโพดหวาน ๑๐ ไร่ และถั่วลิสง ๒ ไร่ ปัจจุบันศูนย์ มีกิจกรรมหลัก คือ (๑) มีการฝึกอบรมหลักสูตรพื้นฐานและ Training of the Trainer (๒) การพัฒนาฟาร์มต้นแบบ

การหารือกับเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเกษตรกรรมสะอาดเวินคำ

(๒) ข้อมูลสรุปของโครงการ

๒.๑ เป้าประสงค์โดยรวม (Overall Goal)

- ๑) ยุติการทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย และให้ประชาชนลาวหลุดพ้นความยากจนให้เกินกว่าร้อยละ ๕๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓
- ๒) สปป.ลาวหลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนาในปี พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๓) สปป.ลาว เป็นแหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล

๒.๒ วัตถุประสงค์โครงการ (Project Purpose)

- ๑) เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้กระบวนการผลิตที่ดีและเหมาะสม (GAP)
- ๒) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการองค์กรให้แก่เกษตรกรและ/หรือชุมชน
- ๓) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

๒.๓ ผลผลิต (Outputs)

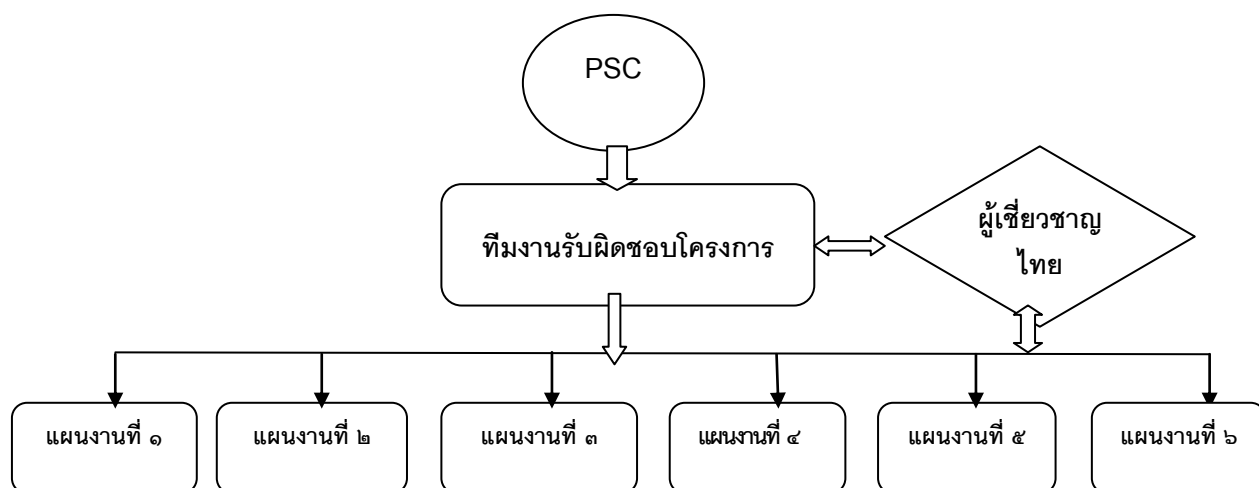
แผนงาน	การดำเนินงาน
๑. แผนงานเตรียมการก่อนเริ่มโครงการ	รายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ โดยทีมผู้เชี่ยวชาญ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดหลักสูตรอบรมจำนวน ๔ เรื่อง ให้แก่เจ้าหน้าที่ สปป.ลาว จำนวน ๕ คนเพื่อสร้างเป็นทีมวิทยากรที่ปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาด้านวิชาการให้แก่เกษตรกรในโครงการ ระหว่างวันที่ ๒๒ พฤษภาคม – ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ ที่จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ (๑) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวาน (๒) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง (๓) หลักการส่งเสริมการเกษตร และ (๔) การทัศนศึกษาดูงานระบบส่งเสริมการเกษตร กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกร แปลงปลูกข้าวโพดหวานและแปลงปลูกถั่วลิสงของเกษตรกร การแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสงซึ่งผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในเนื้อหาวิชาจากการอบรมโดยรวม ในระดับมาก ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๘๒ (คะแนนเต็ม ๓) และได้นำความรู้ไปส่งเสริมเกษตรกรต่อเนื่อง แต่พืชที่เกษตรกรสนใจส่วนใหญ่เป็นพืชผัก พืชไร่ เช่น ถั่วดิน ถั่วค่าง ถั่วพู ฯลฯ สำหรับการรวมกลุ่มดำเนินการได้ค่อนข้างยากต้องส่งเสริมเกษตรกรแกนนำ และมีความคิดก้าวหน้า จึงจะยอมรับการรวมกลุ่ม และต้องให้เกษตรกร/สมาชิกเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ
๒. แผนงานวิเคราะห์พื้นที่โครงการ	ทีมผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการเกษตรเดินทางไปวิเคราะห์พื้นที่โครงการทั้ง ๓ บ้าง ระหว่างวันที่ ๒๗ กรกฎาคม – ๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยการระดมความคิดเห็นจากชาวบ้านแต่ละบ้าน ได้ทราบถึงเทคโนโลยีการผลิต ข้อมูลทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมการเกษตรของลาวยังไม่เน้นการทำงานในพื้นที่เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการองค์กร กองทุนหมุนเวียน และได้จัดทำสรุปผลการวิเคราะห์ในแต่ละพื้นที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนและกำหนดกิจกรรม

	โครงการทั้งด้านเศรษฐกิจ/สังคม ด้านการเกษตร ซึ่งพบว่า ทั้ง ๓ บ้าน มีพื้นฐานการปลูกข้าวโพดหวาน แต่ปัญหาสำคัญคือ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศ (ไทย) เงินทุนไม่พอ ขาดความรู้ทางวิชาการและการแปรรูป ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนา รวมทั้งเรื่องการตลาด
๓. แผนงานการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ข้าวโพดหวานและถั่วลิสง	ฝ่ายลาวได้จัดทีมงานเพื่อรับผิดชอบโครงการ จำนวน ๕ คน ซึ่ง ๔ คน ผ่านการอบรมหลักสูตรการผลิตข้าวโพดหวานฯ ในไทย และได้มีการดำเนินการ ดังนี้ ๑) <u>การเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกลุ่ม</u> ทั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการและเกษตรกรทั้ง ๓ บ้าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญไทยเข้าไปส่งเสริมการรวมกลุ่มและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสมตามแผนที่กำหนดไว้ต่อไป - <u>ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต</u> ซึ่งพบว่าบ้านบ่งฟ้า มีการผลิตข้าวโพดหวาน ๓ ครั้งต่อปี โดยปลูกปลายฝนประมาณ เดือนตุลาคม พื้นที่ ๗๐๐ ไร่ ฤดูแล้งช่วงเดือนมกราคม ๔๐๐ ไร่ และฤดูฝนเดือนเมษายน ๕๐๐ ไร่ ผลผลิตส่งโรงงาน Laico อย่างไรก็ดี ตาม เกษตรกรยังใช้ปุ๋ยเคมีและใช้อย่างไม่ถูกต้อง สำหรับถั่วลิสง เกษตรกรไม่มีการปลูกและไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง บ้านตานเปี้ยวมีพื้นที่นาและการเกษตรอื่นๆ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมแม่น้ำงึม พืชที่ปลูก ได้แก่ ผัก พักทอง พริก มันเทศ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดข้าวเหนียว ข้าวโพดหวาน ซึ่งข้าวโพดทั้งสองชนิดนี้มีพ่อค้าไปรับซื้อโดยเหมาสวน มีการปลูกถั่วลิสงไว้บริเวณในครัวเรือน ไม่ได้จำหน่าย บ้านน้ำหยามมีการปลูกถั่วลิสงไว้เป็นอาหารโดยไม่มีการใช้เทคโนโลยีใดๆ และใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เอง - <u>ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร</u> พบว่า บ้านบ่งฟ้ามีกลุ่มผลิตข้าวโพดหวานเพื่อส่งขายโรงงาน Laico โดยโรงงานให้ชาวบ้านเป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรและโรงงาน จึงไม่ใช่กลุ่มที่เกิดจากความต้องการรวมกลุ่มของเกษตรกรอย่างแท้จริง บ้านตานเปี้ยวมีกลุ่มออมทรัพย์ของสหพันธ์แม่หญิง ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งและมีเงินออมมาก และมีประธานกลุ่มที่เข้มแข็งและมีอิทธิพลต่อสมาชิกบ้านตานเปี้ยวด้วย บ้านน้ำหยามไม่มีการรวมกลุ่มกิจกรรมใดๆ ๒) <u>การจัดทำขบวนการกลุ่มโดยใช้ขบวนการมีส่วนร่วม</u> ๓ ครั้ง/ฤดูปลูก ๑๐ วัน/ครั้ง เพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมกันให้ข้อมูลในเรื่องกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมผลิต ส่วนใหญ่สมาชิกให้ความร่วมมือดี มีปัญหาเรื่องเมล็ดพันธุ์ที่ต้องซื้อจากไทย แผลงศัตรูพืช และเงินทุน ๓) <u>การทัศนศึกษาดูงานการบริหารกลุ่มที่ประเทศไทย</u> มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรบ้านละ ๒ คน และเจ้าหน้าที่ลาว ๖ คน ได้รับการถ่ายทอดความรู้และเกิดความเข้าใจในการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรใน

	ระดับเบื้องต้น รวมทั้งเห็นถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มการผลิตและการซื้อขายซึ่งจะมีประสิทธิภาพกว่าการทำเป็นรายบุคคล ๔) การถ่ายทอดความรู้ โดยใช้ภาพถ่ายจากการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ จัดบอร์ดและติดไว้ที่กลุ่มในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เกษตรกรที่เป็นผู้แทนดูงานที่ประเทศไทยใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอนและอธิบายให้แก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔. แผนงานการผลิต	๑) <u>การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง</u> - แปลงสาธิตที่สวนไผ่พันกอ เมืองไชยา นครหลวง เวียงจันทร์ (เดิมกำหนดไว้ที่ศูนย์กิจกรรมสะอาด เวินคำ ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรอาศัยน้ำฝน โดยทำแปลงสาธิตการปลูกข้าวโพดหวาน ๑๐ ไร่ และแปลงถั่วลิสง ๒ ไร่ แต่ในช่วงที่จะจัดทำแปลงสาธิตเป็นช่วงฤดูแล้ง ไม่มีน้ำเพียงพอ) ปัญหาที่พบที่แปลงสาธิตคือ แมลงศัตรูพืช (เช่น มด หนู) วัชพืช และศูนย์เวินคำมีงบประมาณจำกัดสำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบที่ต้องเดินทางไปปฏิบัติงานที่สวนไผ่พันกอ ทำให้การดูแลแปลงสาธิตไม่ดีเท่าที่ควร และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถรายงานผลผลิตที่ได้รับจากแปลงสาธิตได้ - แปลงเรียนรู้ในหมู่บ้านเป้าหมาย ดำเนินการโดยสมาชิกกลุ่มในแต่ละหมู่บ้าน และผู้เชี่ยวชาญไทยได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลาวที่ผ่านการอบรมจากไทยไปติดตามและให้คำแนะนำเป็นระยะ โดยไทยสนับสนุนปัจจัยการผลิต โดยบ้านบุงฟ้าวจัดทำแปลงเรียนรู้การปลูกข้าวโพดเหนียวหวานสองสี จำนวน ๑ ไร่ บ้านน้ำหยาจัดทำแปลงเรียนรู้การปลูกข้าวโพดและถั่วลิสง จำนวนอย่างละ ๑ ไร่ และบ้านตานเปี้ยวจัดทำแปลงเรียนรู้การปลูกข้าวโพดเหนียวหวานจำนวน ๑ ไร่ ปัญหาที่พบคือ เจ้าหน้าที่ลาวไม่ได้ไปติดตามแปลงตามเวลาที่กำหนดและให้คำแนะนำเกษตรกรเมื่อเกิดปัญหาได้เนื่องจาก สปป.ลาวไม่ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนการติดตามงานไว้ แปลงเรียนรู้ที่บ้านบุงฟ้าวสมาชิกส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดส่งโรงงานจึงไม่มีคนดูแลแปลงเรียนรู้ทำให้ไม่ได้ผลผลิต นอกจากนั้นแปลงเรียนรู้ที่บ้านบุงฟ้าวและบ้านตานเปี้ยวปลูกรวมกับพืชอื่นของเกษตรกร ทำให้ผลผลิตข้าวโพดที่ได้เป็นพันธุ์ผสมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๒) <u>การถ่ายทอดเทคโนโลยีการปฏิบัติที่ดีและเหมาะสม (GAP)</u> ในการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง เช่น การเตรียมเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดโรค แมลง การเก็บเกี่ยว การฝึกปฏิบัติที่แปลงเรียนรู้ ๓) <u>การถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพและการทำปุ๋ยหมัก</u> และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เช่น ถัง กากน้ำตาล และสารเร่ง พด. ๒ ๔) <u>การสาธิตการแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง</u> เช่น การทำนํ้านมข้าวโพด ถั่วคั่วทราย ถั่วตัด ถั่วกรอบแก้ว

๕. แผนงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	๑) การจัดทำแปลงสาธิต แปลงทดสอบเพื่อเป็นแปลงจัดงานวันสาธิตที่สวนไผ่พันกอ ๒) การจัดงานวันสาธิต โดยมีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวานและถั่วลิสง การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ การแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง และนิทรรศการเริ่มจากขั้นตอนการวิเคราะห์พื้นที่โครงการ การอบรมเจ้าหน้าที่และเกษตรกร การจัดกระบวนการกลุ่ม ๓) การจัดทำเอกสารคำแนะนำ ได้แก่ เอกสารการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง แผ่นพับการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง แผ่นปลิวการแปรรูปอาหารจากข้าวโพด โพสต์เตอร์การแปรรูปอาหารจากถั่วลิสง โดยมีต้นฉบับภาษาไทยให้ฝ่ายลาวจัดแปลและพิมพ์เป็นภาษาลาว
๖ แผนงานการติดตามและประเมินผล	๑) ติดตามและแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรโดยเจ้าหน้าที่ลาวที่รับผิดชอบ -ไม่ได้ดำเนินการตามแผน เนื่องจากขาดงบประมาณให้เจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานในพื้นที่ และขาดการประสานงานที่ดี ๒) ติดตามการดำเนินงานโครงการอย่างน้อยเดือนละ ๒ ครั้ง โดยเจ้าหน้าที่จากศูนย์พัฒนากสิกรรมสะอาด (เวินคำ) -ไม่มีการดำเนินการตามแผน ทำให้กิจกรรมที่กำหนดไว้ไม่มีความก้าวหน้า ๓) ติดตามผล/ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยผู้เชี่ยวชาญไทย ๑ ครั้ง (๗ วัน)/ฤดู ๔) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการ โดยเจ้าหน้าที่ลาว/ผู้เชี่ยวชาญไทย ๑ ครั้ง/ฤดู ๕) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะทำงานโครงการฝ่ายไทยและลาว และวิทยากรเกษตร ณ สปป.ลาว ๖) ประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง -มีการประชุม ๑ ครั้ง วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๒ ๗) จัดทำรายงานการดำเนินงานโครงการและการติดตามประเมินผล -ผู้เชี่ยวชาญไทยจากกรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ (๓๐ กันยายน ๒๕๕๕)

๒.๔ โครงสร้างการดำเนินงานโครงการ (Implementing Structure)

๒.๕ Project Inputs

(๑) Inputs จากฝ่ายไทย

๑.๑ ผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๓ ราย ได้แก่ ๑) นางศรีสุดา เตชะสาน นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ๒) นางอโณทัย นุตตะระริน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษและ ๓) นายกิตติพงษ์ คงศรีไพร นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ ไปดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

๑) วิเคราะห์พื้นที่เป้าหมายระหว่างวันที่ ๒๗ กรกฎาคม – ๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ เพื่อเก็บข้อมูลจากเกษตรกร ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเป้าหมายทั้ง ๓ บ้าน

๒) จัดทำแปลงสาธิตข้าวโพดหวานและถั่วลิสงที่สวนไผ่พันกอน นครหลวงเวียงจันทน์และแปลงเรียนรู้ใน ๓ หมู่บ้าน

๓) เตรียมความพร้อมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร โดยจัดประชุมเกษตรกรระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๗ กันยายน ๒๕๕๔ และจัดกิจกรรมการรวมกลุ่มเป็นระยะ

๔) นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ลาวมาทัศนศึกษาดูงานที่ประเทศไทยในเรื่องขบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการและการผลิต การแปรรูป

๕) จัดนิทรรศการในงานวันสาธิต

๖) ติดตามและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญไทยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายลาวได้มีการประชุมวางแผน ร่วมกันในการติดตามผลการดำเนินงานเป็นรายหมู่บ้าน แต่ไม่ได้มีการดำเนินการตามแผนเนื่องจากข้อจำกัด/ติดขัดของฝ่ายลาว เช่น ไม่มีงบประมาณให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการตามแผน ผู้จัดการโครงการขาดความรับผิดชอบ

๑.๒ การฝึกอบรม/การดูงานในประเทศไทย ให้แก่เจ้าหน้าที่ลาว จำนวน ๕ คน เพื่อสร้างเป็นทีมวิทยากรที่ปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาด้านวิชาการให้แก่เกษตรกรในโครงการ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรระหว่างวันที่ ๒๒ พฤษภาคม – ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๔ เรื่อง

๑) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวาน โดย รศ.ดร. กมล เลิศรัตน์ และคณะ จากคณะเกษตรศาสตร์ ม.ขอนแก่น เป็นทีมวิทยากร

๒) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง โดยคณะวิทยากรจากศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น และเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓) หลักการส่งเสริมการเกษตร โดยทีมวิทยากรจากสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต ๔ กรมส่งเสริมการเกษตร

๔) การทัศนศึกษาดูงาน เรื่องระบบส่งเสริมการเกษตร กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกร แปลงปลูกข้าวโพดหวานและแปลงปลูกถั่วลิสงของเกษตรกร การแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง โดยกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดต่างๆ เช่น สระบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น กาฬสินธุ์ นครพนม และหนองคาย

๑.๓ วัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่

- ๑) เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดหวานพันธุ์ Sugar Star
- ๒) เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเหนียวหวานสองสี
- ๓) ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕
- ๔) ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐
- ๕) ปุ๋ยคอก
- ๖) เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงพันธุ์ขอนแก่น และพันธุ์ไทนาน
- ๗) เชื้อไรโซเบียม
- ๘) ปุ๋ยยิบซัม
- ๙) ถังขนาด ๓๐ ลิตร
- ๑๐) กากน้ำตาล ๑๐ ลิตร
- ๑๑) สารเร่ง พด. ๒

๑.๔ งบประมาณ ประมาณ ๑๐ ล้านบาท

(๒) Inputs จากฝ่ายลาว

๒.๑ บุคลากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ๗ คน เพื่อปฏิบัติงานภายใต้โครงการ

๒.๒ งบประมาณ ประมาณ ๖๐๐ ล้านบาท (in kind) ได้แก่ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าเบี้ยเลี้ยงในการทำงานในพื้นที่

๒.๖ ความสำเร็จ (Achievements)

(๑) ความสำเร็จตามเป้าประสงค์โครงการ (Overall Goal)

๑.๑ บ้านด่านเปี้ยวและบ้านบ่งฟ้าวเป็นแหล่งผลิตข้าวโพดซึ่งเป็นสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐาน GAP ซึ่งเกษตรกรได้รับความรู้ทางวิชาการในการส่งเสริมการปลูกและวิธีการแปรรูปข้าวโพด และได้นำความรู้ที่ได้รับจากโครงการไปพัฒนาการปลูกข้าวโพดทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีการทำน้ำข้าวโพดส่งขายภายในประเทศทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

๑.๒ เกษตรกรบ้านน้ำหยาบซึ่งเคยมีอาชีพทำไร่เลื่อนลอย หลังจากได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่โครงการ เกษตรกรได้รับความรู้และเทคนิคในการปลูกข้าวโพดและถั่วลิสง แม้จะไม่ได้ผลผลิตที่ดีเนื่องจากพื้นที่เป็นดินทราย และมีแมลงศัตรูพืช แต่นำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับการปลูกพืชอื่นที่ทำรายได้ให้มากกว่า เช่น แตงกวา แตงโม

(๒) ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการ

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้กระบวนการผลิตที่ดีและเหมาะสม (GAP) เกษตรกรได้เรียนรู้กระบวนการผลิตที่ดีและเหมาะสม (GAP) และนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการทั้ง ๓ บ้านจากการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ ได้แก่ การฝึกอบรม/ทัศนศึกษาดูงาน กิจกรรมในงานวันสาธิต และแปลงเรียนรู้ในหมู่บ้านเป้าหมายที่โครงการจัดให้

๒.๒ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการองค์กรให้แก่เกษตรกรและ/หรือชุมชน เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ลาวได้มาทัศนศึกษาดูงานที่ประเทศไทยในเรื่องขบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการ การผลิต และการแปรรูป อย่างไรก็ตาม ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรข้าวโพดหวาน/ถั่วลิสงเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในโครงการ เพราะการรวมกลุ่มดำเนินการได้ค่อนข้างยาก เช่น บ้านบ่งฟ้าว เกษตรกรทำ

การเกษตรหลากหลาย เช่น ปลูกผัก ทำนา ทำไร่ และการปลูกข้าวโพดหวานส่งโรงงาน Laico ซึ่งโรงงานออกค่าปัจจัยการผลิตให้ทั้งหมด โครงการจึงไม่สามารถกระตุ้นการรวมกลุ่มให้เข้มแข็งเพื่อร่วมกันผลิตเพื่อขายได้ นอกจากนั้น ประธาน กลุ่มมีภารกิจส่วนตัวจึงไม่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม บ้านน้ำหยา ชาวบ้านมีลูกมากจึงต้องใช้เวลาไปกับการทำมาหากิน จึงไม่ค่อยเข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม บ้านตานเปี้ยว ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีเห็นประโยชน์ของ กระบวนการกลุ่มในการรักษาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประธานกลุ่มมีความเข้มแข็งสมาชิกจึงให้ความร่วมมือดีและส่วนใหญ่พร้อมมาประชุมเมื่อมีการนัดหมาย

๒.๓ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างรายได้ให้เกษตรกร

- เกษตรกรใช้กระบวนการผลิตที่ดีและเหมาะสมตามระบบ Good Agricultural

Practice

- เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๓๐ (โครงการกำหนดไว้ร้อยละ

๑๐) การผลิตเพิ่มขึ้น ๓ – ๔ เท่า

- เกษตรกรได้เรียนรู้เทคนิคการแปรรูปอาหารและทำน้ำข้าวโพดขาย

ภายในประเทศในช่วงที่ตลาดยุโรปมีปัญหาและไม่รับซื้อผลผลิต

(๓) ความสำเร็จตามผลผลิต (outputs)

๓.๑ ผลผลิตที่ ๑: แผนงานเตรียมการก่อนเริ่มโครงการ

เจ้าหน้าที่ สป.ลาว จำนวน ๕ คนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเป็นทีมวิทยากรที่ปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาด้านวิชาการให้แก่เกษตรกรในโครงการไปส่งเสริมเกษตรกรใน ๓ หมู่บ้านเป้าหมาย และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวานและถั่วลิสง ระบบการส่งเสริมการเกษตร กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกร แปลงปลูกข้าวโพดหวานและแปลงปลูกถั่วลิสงของเกษตรกร การแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง จากรายงานการประเมินผลของทีมผู้เชี่ยวชาญพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในเนื้อหาวิชาจากการอบรมโดยรวม ในระดับมาก ด้วยคะแนนเฉลี่ย ๒.๘๒ (คะแนนเต็ม ๓)

๓.๒ ผลผลิตที่ ๒: แผนงานวิเคราะห์พื้นที่โครงการ

โครงการมีข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่โครงการทั้ง ๓ บ้าน เพื่อใช้ในการจัดทำแผนและกำหนดกิจกรรมโครงการทั้งด้านเศรษฐกิจ/สังคม ด้านการเกษตร ซึ่งได้จากการที่ผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการเกษตรทำการระดมความคิดเห็นจากชาวบ้านแต่ละบ้าน ทำให้ได้ทราบว่า ทั้ง ๓ บ้าน มีพื้นฐานการปลูกข้าวโพดหวาน แต่การส่งเสริมการเกษตรของลาวยังไม่เน้นการทำงานในพื้นที่เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการองค์กร กองทุนหมุนเวียน และปัญหาสำคัญคือ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศ (ไทย) เงินทุนไม่พอ ขาดความรู้ทางวิชาการและการแปรรูป ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนา รวมทั้งเรื่องการตลาด

๓.๓ ผลผลิตที่ ๓: แผนงานการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรข้าวโพดหวานและถั่วลิสง

เกษตรกรใน ๓ หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่โครงการได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจในการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในระดับเบื้องต้น การจัดทำขบวนการกลุ่ม ทั้งจากการดูงานและบอร์ดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ติดไว้ที่กลุ่มในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้เกษตรกรที่เป็นผู้แทนดูงานที่ประเทศไทยใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอนและอธิบายให้แก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันบ้านน้ำหยายังมีบอร์ดดังกล่าวอยู่ที่บ้านนายบ้าน อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มดำเนินการได้ค่อนข้างยากเนื่องจากลูกบ้านแต่ละบ้านมีภาระงานอื่น จึงต้องมีการส่งเสริมเกษตรกรแกนนำและมีความคิดก้าวหน้า รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ

บอร์ดกิจกรรมที่บ้านน้ำหยา

๓.๔ ผลผลิตที่ ๔: แผนงานการผลิต

โดยรวมแล้วประสบความสำเร็จเนื่องจากการดำเนินงานตามแผน ได้แก่ การจัดทำแปลงสาธิตและแปลงเรียนรู้ในหมู่บ้านเป้าหมาย เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับ GAP การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพและปุ๋ยหมัก และการแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง ซึ่งเกษตรกรสามารถหารายได้เสริมจากการทำนาข้าวโพดขาย และปัจจุบัน เกษตรกรได้นำเทคโนโลยี GAP มาใช้ในการปลูกพืชผักชนิดอื่นด้วย อย่างไรก็ตามปัจจุบันแปลงเรียนรู้ที่บ้านน้ำหยาเปลี่ยนเป็นสถานที่สำหรับสร้างบิมน้ำมัน เนื่องจากเกษตรกรเลิกปลูกข้าวโพดเพราะพื้นที่เป็นดินทรายไม่เหมาะสำหรับปลูกข้าวโพด เกษตรกรจึงหันไปปลูกแตงโมและแตงกวาแทน

๓.๕ ผลผลิตที่ ๕: แผนงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

โดยรวมแล้วประสบความสำเร็จเนื่องจากการดำเนินงานตามแผน ทั้งเรื่อง การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้ในบ้านเป้าหมาย การจัดงานวันสาธิต และการจัดทำเอกสารคำแนะนำ

๓.๖ ผลผลิตที่ ๖: แผนงานการติดตามและประเมินผล

โดยรวมแล้วผลผลิตนี้ประสบความสำเร็จในบางกิจกรรม ได้แก่ การประชุม PSC การจัดทำผลการดำเนินงานโดยทีมผู้เชี่ยวชาญจากกรมส่งเสริมการเกษตร

๒.๗ Implementation Process

๑) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและ impact ของโครงการ

- การเตรียมการและการออกแบบโครงการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่วาระดับนโยบาย เจ้าหน้าที่ แขวง ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกร
- ผู้นำกลุ่มและเกษตรกรให้ความสนใจและร่วมมือดำเนินกิจกรรม (ยกเว้นบ้านบุงฟ้าวและบ้านน้ำหยา)
- ผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการทั้งภายในและต่างประเทศ
- พื้นที่ปลูก ควรเป็นแหล่ง /สถานที่ /ทำเล ที่เหมาะสม ดินต้องมีความเหมาะสมกับพืชชนิดที่ปลูก (บ้านตานเปี้ยว เกษตรกรแต่ละรายมีพื้นที่ปลูกน้อย ปลูกริมแม่น้ำงึม ทำให้น้ำท่วมถึงได้ง่าย ข้าวโพดหวานตายหรือ ไม่ได้รับผลผลิตเต็มที่ บ้านบุงฟ้าว ดินค่อนข้างเหมาะกับข้าวโพดหวาน มีโรงงานของบริษัท LAICO : Lao Agro Industry Co.,Ltd. ซึ่งรับซื้อผลผลิตไปแปรรูปน้ำข้าวโพดอยู่บริเวณใกล้เคียง บ้านน้ำหยา ดินเป็นดินทราย กรวด ไม่เหมาะสมกับข้าวโพดหวาน ผลผลิตต่ำ เกรดดีมีน้อย)
- การตลาด ผลผลิตจากโครงการสามารถจำหน่ายได้ เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุน และ/หรือมีคนกลาง/ผู้ประกอบการมารับซื้อผลผลิตถึงในพื้นที่

๒) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

- เมล็ดพันธุ์ราคาแพงและต้องซื้อจากไทย
- แมลงศัตรูพืช (บ้านน้ำหยา)
- ฝ่ายลาวขาดงบประมาณ ทำให้การประสานและติดตามงานในพื้นที่ไม่เป็นไปตามแผน
- ภัยธรรมชาติ (น้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูกที่บ้านตานเปี้ยวซึ่งอยู่ริมแม่น้ำงึม)
- เกษตรกรมีทัศนคติไม่ดีต่อการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวาน เนื่องจากหุ้นส่วนบริษัท Laico ได้ให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดแล้วไม่มารับซื้อผลผลิต (บ้านบุงฟ้าว)
- เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรม/ดูงานที่ประเทศไทย บางคนไม่ได้กลับไปรับผิดชอบงานในพื้นที่ ในขณะที่คนที่รับผิดชอบงานในพื้นที่ไม่ได้ผ่านการอบรมที่ไทย และไม่มีความรู้ด้านการบริหารงานโครงการ
- ผู้จัดการโครงการ มีการเปลี่ยนตัว ผู้จัดการคนใหม่ขาดความรับผิดชอบและไม่

ข้อสัต์ย

(๓) ผลการประเมิน

๓.๑ ประสิทธิภาพ

ในภาพรวม inputs จากฝ่ายไทย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ และ inputs จากฝ่ายลาว ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ และงบประมาณ (in kind) มีการดำเนินการเป็นไปตามแผน ทั้ง ๖ แผนงาน แม้จะมีปัญหาในเรื่องการติดตามและประเมินผลซึ่งผู้เชี่ยวชาญไทยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายลาวได้มีการประชุมวางแผนร่วมกันในการติดตามผลการดำเนินงานเป็นรายหมู่บ้าน แต่ไม่ได้มีการดำเนินการตามแผน เนื่องจากข้อจำกัด/ติดขัดของฝ่ายลาว เช่น ไม่มีงบประมาณให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการตามแผน ผู้จัดการโครงการขาดความรับผิดชอบ

๓.๒ ประสิทธิภาพ

๑) เจ้าหน้าที่ สปป.ลาว จำนวน ๕ คนได้รับการอบรมเพื่อสร้างเป็นทีมวิทยากรที่ปรึกษา และช่วยแก้ไขปัญหาด้านวิชาการให้แก่เกษตรกรในโครงการ ใน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวาน (๒) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง (๓) หลักการส่งเสริมการเกษตร และ (๔) การทัศนศึกษาดูงาน ระบบส่งเสริมการเกษตร กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกร แปลงปลูกข้าวโพดหวานและแปลงปลูกถั่วลิสงของเกษตรกร การแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง และได้้นำความรู้ไปส่งเสริมเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

๒) เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มการผลิตและการซื้อขายจากการที่ผู้เชี่ยวชาญไทยเข้าไปส่งเสริมการรวมกลุ่มและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม เกษตรกรมีการจัดทำขบวนการกลุ่มโดยใช้ขบวนการมีส่วนร่วม ๓ ครั้ง/ฤดูปลูก ๑๐ วัน/ครั้ง เพื่อร่วมกันให้ข้อมูลในเรื่องกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมการผลิต

๓) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้และเกิดความเข้าใจในการปลูกข้าวโพดหวาน และถั่วลิสง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในระดับเบื้องต้นจากการจัดทำแปลงสาธิตการปลูกข้าวโพดหวาน และถั่วลิสง และแปลงเรียนรู้ใน ๓ หมู่บ้านเป้าหมาย รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี GAP การทำปุ๋ยน้ำชีวภาพและปุ๋ยหมัก และการแปรรูปอาหารจากข้าวโพดหวานและถั่วลิสง และสามารถนำไปปฏิบัติเองได้

๓.๓ ผลกระทบ

ในภาพรวมกล่าวได้ว่าโครงการก่อให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงทางบวกต่อพื้นที่โครงการ ทั้ง ๓ บ้าน ดังนี้

๑) เกษตรกรสามารถนำความรู้ทางวิชาการในการส่งเสริมการปลูกและวิธีการแปรรูปข้าวโพดไปพัฒนาการปลูกข้าวโพดทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น และเมื่อไม่มีตลาดต่างประเทศรองรับ เกษตรกรก็สามารถนำความรู้ เรื่องการแปรรูปอาหารทำน้ำข้าวโพดส่งขายภายในประเทศทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

๒) เกษตรกรทั้ง ๓ บ้านเรียนรู้เทคโนโลยี GAP ซึ่งตรงกับนโยบายของ สปป.ลาว ในการส่งเสริมให้ลาวเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และข้าวโพดก็เป็นพืชที่รัฐบาลลาวต้องการ ส่งเสริม

๓) บ้านน้ำหามนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้กับการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น แตงกวา แตงโมซึ่งทำรายได้ให้มากกว่าข้าวโพดและถั่วลิสง

๓.๔ ความสอดคล้อง

โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของไทยและสปป.ลาว โดยลาวมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เกษตรกร มีการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้กระบวนการ ผลิตที่ดีและเหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP) ให้ สปป.ลาว เป็นแหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลและเลือก ที่จะพัฒนา

และส่งเสริมข้าวโพดหวานและถั่วลิสง ซึ่งเป็นสินค้าที่ลาวสามารถทำการเพาะปลูกได้ และข้าวโพดเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนลาว อันจะมีผลต่อการลดความยากจน และเป็น แหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ในส่วนของไทยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและกต. ในการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

๓.๕ ความยั่งยืน ในภาพรวมมีความเป็นไปได้

๑) สปป. ลาว ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตรถึงปี ๒๐๒๕ และวิสัยทัศน์ถึงปี ๒๐๓๐ รวมทั้งมีแผนงานด้านการผลิตอาหาร (Food Security and Nutrition) แผนงานด้านการผลิตสินค้าเกษตร (Community Agriculture) รวมทั้ง GAP ซึ่งหากมีการดำเนินงานตามแผนดังกล่าว และมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการนำความรู้และเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดและถั่วลิสงจากโครงการไปต่อยอด/ขยายพื้นที่ไปยังพื้นที่อื่น สปป. ลาว จะสามารถก้าวไปสู่การเป็นแหล่งในการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่เป็นไปตามมาตรฐานของสากลได้ในอนาคต

๒) ข้าวโพดเป็นหนึ่งในพืช ๙ ชนิดที่ลาวมีนโยบายส่งเสริม หากมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับปลูกข้าวโพดอย่างครบวงจรและอย่างต่อเนื่อง ข้าวโพดจะเป็นสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี เพราะข้าวโพดเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และสามารถนำมาแปรรูปสร้างมูลค่าและรายได้เพิ่มได้อีกด้วย

(๔) บทเรียน

๔.๑ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ การดำเนินงานโครงการ จนถึงสิ้นสุดโครงการเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จ

๔.๒ การมีกำลังคนที่เหมาะสมและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในโครงการอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้จัดการโครงการ ซึ่งถือเป็น key person ของโครงการ

๔.๓ การปรึกษาหารือตลอดระยะเวลาโครงการจะช่วยให้แก้ปัญหา/อุปสรรคได้ทันเวลา ไม่ปล่อยเวลาให้ยืดเยื้อจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามแผน

๔.๔ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และ/หรือพื้นที่โครงการให้ตรงกับความต้องการเพื่อการพัฒนาและวัตถุประสงค์โครงการ

(๕) ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ควรมีการทำ Baseline survey ก่อนเริ่มทำโครงการ โดยมีการหารือกับผู้บริหาร/ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อได้รับทราบแนวทาง/นโยบายและความพร้อมในการดำเนินงานของฝ่ายลาว รวมทั้งเพื่อให้เกิด ownership และ sustainability ด้วย

๕.๒ ควรมีการจัดทำแผนงาน (work plan) และกำหนดตัวชี้วัด รวมทั้งระบุผู้รับผิดชอบงานให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานตามแผน การติดต่อประสานงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลในช่วงสุดท้าย

๕.๓ การคัดเลือกผู้จัดการโครงการ ควรเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ มีการระบุขอบเขตหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ชัดเจน และมีการทำข้อตกลง/สัญญา (หากเป็นไปได้) หรือเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ เพื่อความต่อเนื่องและความราบรื่นในการบริหารจัดการโครงการ

๕.๔ การคัดเลือกพื้นที่โครงการ ควรให้ตรงกับวัตถุประสงค์โครงการให้มากที่สุด

๕.๕ ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดเป็นประจำทุกปี เพื่อจะได้ปรับแผนได้ทันในกรณีที่มีปัญหาที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน

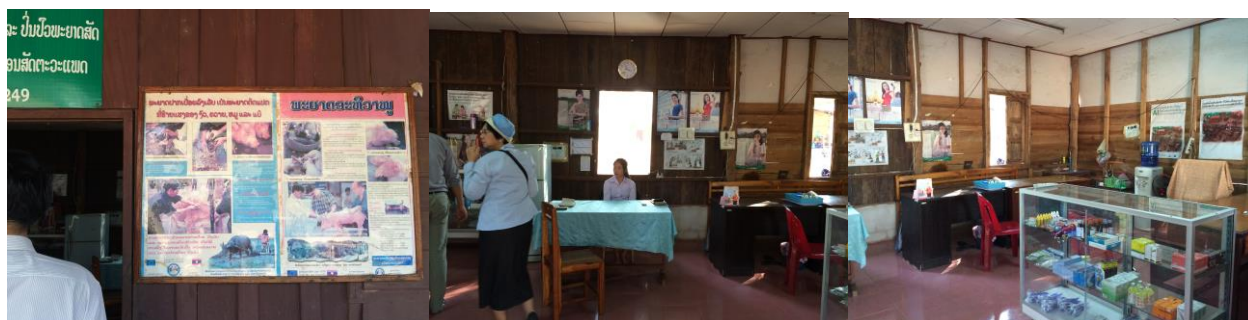
๕.๖ ควรมีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง (ในกรณีนี้ที่โครงการมีระยะเวลาดำเนินงานมากกว่า ๑ ปี)

๒. โครงการป้องกันโรคสัตว์ในแขวงจำปาสัก

(๑) ความเป็นมา

สืบเนื่องจากฝ่ายลาวได้ส่งเอกสารโครงการป้องกันโรคสัตว์ใน ๕ แขวงภาคใต้ของ สปป.ลาว(สะหวันนะเขต จำปาสัก สาละวัน เซกอง และอัตตะปือ) ให้ฝ่ายไทยพิจารณาในคราวการประชุมความร่วมมือทางวิชาการไทย - ลาว ครั้งที่ ๑๑ ปี ๒๕๔๘ ฝ่ายลาวได้เสนอให้เป็นการป้องกันโรคสัตว์ในลาว ๖ โรค คือ โรคปากและเท้าเปื่อย, Hemorrhagic Septicemia, Classical Swine Fever, Newcastle Disease, Fowl Cholera และ Avian influenza ภายหลังจากการรับเอกสารโครงการ กรมความร่วมมือฯ ได้เชิญผู้แทน กรมปศุสัตว์มาหารือร่วมกัน โดยได้ข้อสรุปในเบื้องต้นว่า เพื่อให้การดำเนินงานโครงการเกิดผลประโยชน์ต่อ ทั้งประเทศไทยและสปป.ลาว ควรจะเลือกพื้นที่โครงการ ๑ แห่งที่มีพรมแดนติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดให้เป็นเขตปลอดโรคระบาดสัตว์

ฝ่ายไทยได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจความต้องการของฝ่ายลาวเมื่อวันที่ ๑๓ - ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๙ และได้จัดทำแผนงานโครงการ โดยฝ่ายลาวได้เลือกแขวงจำปาสักเป็นพื้นที่โครงการนำร่อง และโรคที่จะดำเนินการในระยะแรกจะเน้นโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคคอบวม (Hemorrhagic Septicemia) ซึ่งเป็นโรคที่ฝ่ายไทยมีความพร้อมในด้านวัคซีนและการป้องกันต่างๆ

คณะประเมินผลเยี่ยมชมสถานที่ตรวจโรคสัตว์ในสถานหลัก ๗

- **ระยะเวลาโครงการ**
๓ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ (๒๐๐๗ - ๒๐๐๙)
- **งบประมาณทั้งโครงการ**
ประมาณ ๑๐ ล้านบาท
- **หน่วยงานดำเนินการ**
ฝ่ายลาว: กรมเลี้ยงสัตว์และการประมง กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ สปป.ลาว
ฝ่ายไทย: กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ
- **แผนงาน** มีจำนวน ๕ แผนงาน ดังนี้
แผนงานที่ ๑ การตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการ ประกอบด้วย

๔ กิจกรรม คือ

๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการจำนวน ๑ คน
ไปปฏิบัติงานในสปป.ลาว ปีละ ๒ ครั้ง

๒) การฝึกอบรมหลักสูตรการตรวจสอบและวินิจฉัยโรคปากและเท้าเปื่อยที่ประเทศไทย ๑ ครั้งให้แก่บุคลากรของแขวงจำปาสัก ๒ คน ระยะเวลา ๒ เดือน

๓) การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับห้องปฏิบัติการ

๔) การปรับปรุงประตูล้างมือ

แผนงานที่ ๒ การควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์ ประกอบด้วย

๔ กิจกรรม คือ

๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์จำนวน ๑ คนไปปฏิบัติงานใน สปป.ลาวปีละ ๒ ครั้ง

๒) การจัดฝึกอบรมหลักสูตรการควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์ให้แก่วิชาการระดับเมือง เมืองละ ๑ คน จำนวน ๑๐ เมือง และหัวหน้าด่านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ ๒ ด่าน ด่านละ ๑ คน รวมผู้เข้ารับการอบรม ๑๒ คน ระยะเวลา ๒ สัปดาห์ ณ สปป.ลาว ซึ่งจะดำเนินการร่วมกับกิจกรรมด้านระบาดวิทยา

๓) การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ

๔) ยาและวัคซีนต่างๆ

แผนงานที่ ๓ การระบาดวิทยาและการสอบสวนโรค ประกอบด้วย

๓ กิจกรรม คือ

๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยา ๑ คนไปปฏิบัติหน้าที่ใน สปป.ลาวปีละ ๒ ครั้ง

๒) การอบรม(ซึ่งจัดร่วมกับแผนงานที่ ๒)

๓) การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือ

แผนงานที่ ๔ การสนับสนุนทุนศึกษา

การพัฒนาบุคลากรของแขวงจำปาสัก โดยการให้ทุนระดับปริญญาตรีด้านสัตวแพทย์ หรือเทคนิคการสัตวแพทย์หรือทุนศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงด้านสัตวรักษ์ จำนวน ๓ ทุน

แผนงานที่ ๕ การประเมินผล

๑) เจ้าหน้าที่ลาวส่งรายงานผลไปยังผู้ประสานงานฝ่ายไทย ๒ ครั้ง

๒) เจ้าหน้าที่ไทยเดินทางมาประเมินผล ณ แขวงจำปาสัก

๓) สรุปผลและจัดทำรายงานประจำปี

(๒) ข้อมูลสรุปของโครงการ

๒.๑ เป้าประสงค์ (Overall Goal)

สร้างเขตปลอดโรคระบาดสัตว์ โดยทำให้ปลอดจากโรคปากและเท้าเปื่อยและโรค คอบวม

๒.๒ วัตถุประสงค์โครงการ (Project Purpose)

๑) เพื่อพัฒนาระบบการควบคุมโรคระบาดสัตว์ การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ การเฝ้าระวังโรค การสอบสวนโรค การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานภาวะโรคระบาด

๒) เพื่อพัฒนาระบบการตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ

๓) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบการควบคุมโรคระบาดสัตว์ข้ามพรมแดน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเขตปลอดโรคระบาดสัตว์ในอนาคตต่อไป

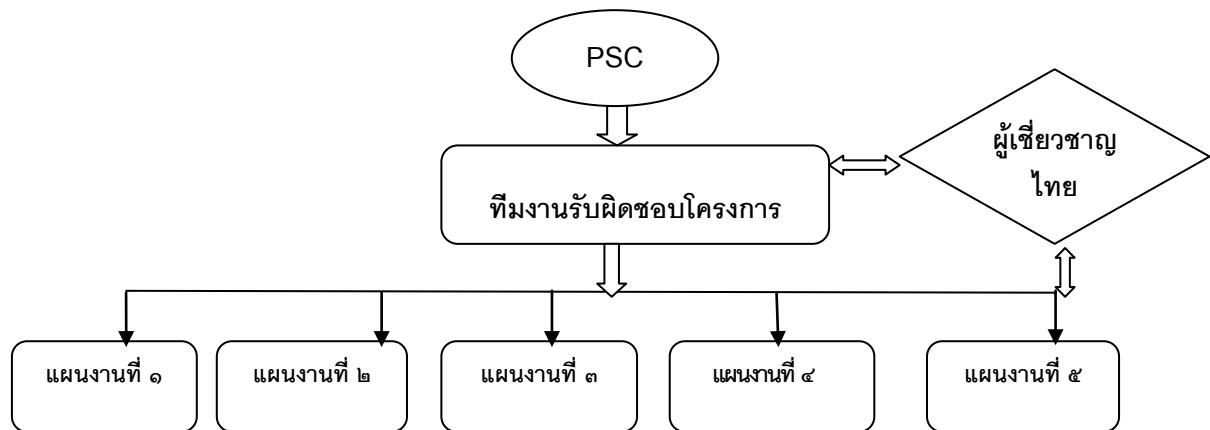
๔) สร้างเครือข่ายการป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ในอนุภูมิภาคในระยะแรกจะเน้นโครงการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคคอบวม(Hemorrhagic Septicemia)

๒.๓ ผลผลิต (Outputs)

๑) แนวทางจำปาสักมีระบบการป้องกันโรคระบาดสัตว์โดยมีระบบการตรวจวินิจฉัยโรค การควบคุมโรคระบาดสัตว์ การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ การเฝ้าระวังโรค การสอบสวนโรค และการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ

๒) เจ้าหน้าที่ในแนวจำปาสักได้รับการพัฒนา มีทักษะและความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคระบาดสัตว์ผ่านการฝึกอบรม การดูงาน และการสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น

๒.๔ โครงสร้างการดำเนินงานโครงการ (Implementing Structure)

๒.๕ Project Inputs

(๑) Inputs จากฝ่ายไทย

ผู้เชี่ยวชาญ ฝ่ายไทยได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ดังนี้

- ด้านการตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการ
- ด้านการควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์
- ด้านการระบาดวิทยาและการสอบสวนโรค

ฝึกอบรม ฝ่ายไทยได้จัดฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ดังนี้

- การตรวจสอบและวินิจฉัยโรคปากและเท้าเปื่อยที่ประเทศไทยให้แก่เจ้าหน้าที่ลาว
- การควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์
- ระบาดวิทยาและการสอบสวนโรค

ทุนศึกษา

- ให้ทุนศึกษาระดับปริญญาตรีด้านสัตวแพทย์ ณ ม.เกษตรศาสตร์ จำนวน

๑ คน และทุนศึกษา ระดับปวส.สาขาสัตวรักษ์ (Animal diagnostic) ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชบุรี จำนวน ๒ คน

วัสดุอุปกรณ์

- ฝ่ายไทยได้สนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือห้องปฏิบัติการ

๔๑ รายการ พร้อมสารเคมีและสารตรวจสอบ พร้อมทั้งครุภัณฑ์จำนวน ๓๕ รายการ และการปรับปรุงประตูห้องปฏิบัติการ รวมทั้งวัคซีนต่างๆ จำนวน ๘๒,๒๕๐ โดส

อุปกรณ์ในห้อง Lab ที่ฝ่ายไทยมอบให้
การตรวจสุขภาพแพลงดัน

การตรวจสอบรายการวัสดุอุปกรณ์
ที่ฝ่ายไทยมอบให้

- การจัดงานด้านการบริหาร

จัดการสถานีประมงและการตรวจวินิจฉัยโรคสัตว์ทางห้องปฏิบัติการในประเทศไทยให้ผู้บริหารระดับสูงของลาว
- จัดฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ Elisa ให้แก่เจ้าหน้าที่ลาว ก่อนที่ฝ่ายไทยจะส่งมอบเครื่องมือดังกล่าวให้โครงการ

- การมอบอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการเพิ่มเติม

(๒) Inputs จากฝ่ายลาว

- ฝ่ายลาวได้จัดเตรียมพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสม (สถานีอนามัยหลัก ๗)
- การสนับสนุนด้านบุคลากรของลาวในการมาปฏิบัติงานที่โครงการ
- การคัดเลือกบุคลากรมาเข้ารับการอบรม/รับทุนศึกษา
- การยกเว้นค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการนำเข้าอุปกรณ์ เครื่องมือ ยาและวัคซีน

ต่างๆ ที่จัดหาโดยฝ่ายไทย

- จัดเตรียมงบประมาณในการดำเนินงานโครงการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายไทย

๒.๖ ความสำเร็จ (Achievements)

แขวงจำปาสักมีการพัฒนาระบบการควบคุมโรคระบาดในสัตว์ ได้แก่ โรคปากและเท้าเปื่อย และโรคคอบวมที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งมีโอกาสพัฒนาไปสู่การเป็นเขตปลอดโรคระบาดสัตว์ในอนาคตต่อไป

(๑) ความสำเร็จตามเป้าประสงค์โครงการ (Overall Goal)

- เจ้าหน้าที่ลาวมีความรู้ในการป้องกันและรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยและโรคคอบวม โดยชาวบ้านมีความเชื่อถือและมาขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่มากขึ้น มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำทุกหมู่บ้านในแขวงจำปาสัก

- หลังจากดำเนินโครงการ อัตราการเกิดโรคระบาดในสัตว์โดยเฉพาะโรคปากและเท้าเปื่อยและโรคคอบวมในแขวงจำปาสักลดลง

(๒) ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการ

- ระบบการควบคุมโรคระบาดสัตว์ในแขวงจำปาสักมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นเขตปลอดโรคสัตว์ในอนาคตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมโรคระบาดสัตว์ข้ามพรมแดน

- การตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถใช้เครื่องมือในห้องปฏิบัติการเพื่อวินิจฉัยโรค สามารถออกประกาศและมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดโรคได้ทันเหตุการณ์

(๓) ความสำเร็จตามผลผลิต (outputs)

ที่ประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการ ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ มกราคม ๒๕๕๓ ณ แขวงจำปาสัก มีมติรับทราบการสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ๓ ปี (๒๕๕๐-๒๕๕๒) ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมครบถ้วนตามแผนงานเรียบร้อยแล้ว โดยมีผลผลิตภายใต้แต่ละแผนงาน ดังนี้

๑. แผนงานการตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการ

๑.๑ จัดฝึกอบรมหลักสูตรการตรวจทดสอบและวินิจฉัยโรคปากและเท้าเปื่อยที่ประเทศไทยให้แก่บุคลากรของแขวงจำปาสัก ๒ คน เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม - ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๐

๑.๒ สนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับห้องปฏิบัติงาน ๔๑ รายการ พร้อมสารเคมีและสารตรวจสอบ และครุภัณฑ์ จำนวน ๓๕ รายการ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒ (รวมทั้งแผนงานที่ ๒ และ ๓)

๑.๓ จัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปปฏิบัติงานด้านการวางระบบการเก็บตัวอย่างและตรวจวินิจฉัยโรคทางห้องปฏิบัติการ จำนวน ๒ คน ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

๒. แผนงานการควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์

๒.๑ จัดฝึกอบรมหลักสูตรการควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์ให้แก่หัวหน้านักวิชาการระดับเมือง เมืองละ ๑ คน จำนวน ๑๐ เมือง และหัวหน้าด่านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ ๒ ด้าน ด้านละ ๑ คน รวมผู้อบรม ๑๒ คน ระยะเวลา ๒ สัปดาห์ โดยได้ดำเนินการร่วมกับกิจกรรมด้านระบาดวิทยาฯ เมื่อวันที่ ๑๓ - ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๐

๒.๒ สนับสนุนวัคซีน จำนวน ๘๒,๒๕๐ โด๊ส ดำเนินการส่งมอบจำนวน ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๒.๓ ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมโรคระบาดฯ จำนวน ๑ คน ปฏิบัติงานในสปป.ลาว จำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

๓. แผนงานการระบาดวิทยาและการสอบสวนโรค

๓.๑ จัดฝึกอบรมหลักสูตรระบาดวิทยาและการสอบสวนโรค พร้อมหลักสูตรการควบคุมโรคระบาดและการเคลื่อนย้ายสัตว์ เมื่อวันที่ ๑๓ - ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๐

๓.๒ จัดส่งผู้เชี่ยวชาญไทยปฏิบัติงานด้านการวางระบบการเฝ้าระวังและสอบสวนโรค จำนวน ๑ คน ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๔. แผนงานการสนับสนุนทุนการศึกษา

อนุมัติทุนศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงด้านสัตวรักษ์ จำนวน ๒ ทุน ณ วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีราชบุรี และระดับปริญญาตรีด้านเทคนิคการสัตวแพทย์ จำนวน ๑ ทุน ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕. แผนงานประเมินผล

๕.๑ คณะผู้แทนฝ่ายไทยและฝ่ายลาว ได้ติดตามผลการดำเนินงาน ณ สถานีนามัยหลัก ๗ แขวงจำปาสัก ซึ่งใช้เป็นห้องปฏิบัติการในการตรวจวินิจฉัยโรคระบาดสัตว์ในแขวงภาคใต้ ซึ่งได้ติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ซึ่งฝ่ายไทยจัดหาให้ทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๓

๕.๒ ฝ่ายไทยได้จัดส่งคณะประเมินผลเข้าทำการประเมินความสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการหลังจากโครงการสิ้นสุด

๖. กิจกรรมนอกแผนงาน

๖.๑ จัดการดูงาน ให้แก่ผู้บริหารระดับสูงด้านการตรวจวินิจฉัยโรคสัตว์ทางห้องปฏิบัติการในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๙ - ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

๖.๒ จัดอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ Elisa ให้แก่เจ้าหน้าที่ลาว จำนวน ๓ คน ก่อนที่ฝ่ายไทยจะจัดส่งเครื่องมือดังกล่าวให้โครงการฯ ระหว่างวันที่ ๒๘ มิถุนายน - ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๒.๗ Implementation Process

๑) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและimpact ของโครงการ

- การมีภาษาที่ใกล้เคียงกัน ทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาการได้สะดวก ไม่ต้องใช้ล่าม ทำให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ความคุ้นเคยและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยกับลาว
- ผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีประสบการณ์ และมีความสะดวกในการประสานงานและลงพื้นที่ไปหาชาวบ้าน

๒) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

- กลไกการประสานงานระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่นของฝ่ายลาวยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานโครงการความร่วมมือไทย - ลาว
- การแจ้งเวียนทุนฝึกอบรม/ทุนศึกษา รวมทั้งการเข้ามาปฏิบัติงานของฝ่ายไทยอย่างกระชั้นชิด ทำให้ฝ่ายลาวประสานงานไม่ทัน ทำให้ผู้รับทุนมีเวลาไม่เพียงพอในการเตรียมความพร้อมและการขออนุมัติจากต้นสังกัด
- ไม่มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ขาดการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานลาว
- ความไม่ชัดเจนในการสนับสนุนงบประมาณของฝ่ายลาว
- การขาดพื้นฐานความรู้ของบุคลากรลาวที่ดีพอ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการไปศึกษาต่อในระดับสูง และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญไทย
- วัคซีน FMD ต้องนำเข้า วัคซีนโรคคอบวมต้องซื้อจากเวียงจันทน์

(๓) ผลการประเมิน

๓.๑ ประสิทธิภาพ

ในภาพรวมการดำเนินงานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้แผนงานได้ถูกปฏิบัติอย่างครบถ้วนภายในกรอบระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนด รวมทั้งสามารถสนับสนุนกิจกรรมนอกแผนงานที่จำเป็นต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้อีกด้วย โดย

๑) การพัฒนาบุคลากรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย แต่มีปัญหาคุณสมบัติและความพร้อมของเจ้าหน้าที่ลาวที่ได้รับคัดเลือกให้รับทุนศึกษาและฝึกอบรมทางเทคนิคในประเทศไทยมีความรู้พื้นฐานทางวิชาการไม่เพียงพอ ทำให้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ไม่เต็มที่

๒) การระบอบาวิทยา การสอบสวนโรค และการตรวจวินิจฉัยโรคบรรลุผลเพียงบางส่วนเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ลาวไม่สามารถปฏิบัติงานในโครงการได้เต็มที่ ต้องแบ่งเวลาไปช่วยสอนในวิทยาลัยเกษตรกรรม และเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ

๓.๒ ประสิทธิผล

จากการประเมินในภาพรวมยังไม่บรรลุผลนักเนื่องจาก

๑) แม้โครงการได้ดำเนินการตามแผนและรายงานการพบโรคในพื้นที่ แต่ปัญหาคือไม่รายงานการเกิดโรคทุกครั้งที่พบเพราะเกษตรกรคิดว่าสามารถเฝ้ารักษาโรคได้ และเกรงว่าสัตว์เลี้ยงของตนจะต้องถูกกำจัดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค โดยเฉพาะกรณีของโรคปากและเท้าเปื่อย

๒) ไม่สามารถฉีดวัคซีนได้ต่อเนื่อง เพราะขาดงบประมาณสนับสนุน (วัคซีนต้องนำเข้า) ประกอบกับการเลี้ยงโค-กระบือ เป็นการเลี้ยงแบบปล่อย สัตว์เลี้ยงเหล่านี้จึงไม่คุ้นเคยกับเจ้าของทำให้การฉีดวัคซีนทำได้ค่อนข้างลำบาก

๓.๓ ผลกระทบ

ในภาพรวมพบว่าโครงการก่อให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงทางบวกต่อกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการเป็นอย่างมาก ดังนี้

๑) สปป.ลาวมีบุคคลากรที่มีความรู้ในการตรวจวินิจฉัยและเฝ้าระวังโรคเพิ่มมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมจากไทยได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับสัตวแพทย์บ้านซึ่งเป็นอาสาสมัครในพื้นที่ด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่มีคนในพื้นที่เป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์ สามารถเข้าถึงชุมชน/หมู่บ้านต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) มีการฉีดวัคซีนเพื่อควบคุมมิให้เกิดโรคระบาดหรือป้องกันมิให้มีการแพร่กระจายของโรค เนื่องจากสัตว์ได้มีการสร้างภูมิคุ้มกันโรค

๓) มีการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงปศุสัตว์เชิงพาณิชย์มากขึ้น

๔) อัตราการตายและความเสียหายที่เกิดจากโรคระบาดสัตว์ลดลง

๓.๔ ความสอดคล้อง

สอดคล้องกับนโยบายของไทยและลาว โดยทางสปป.ลาวต้องการให้ไทยช่วยทางวิชาการในการป้องกันโรคสัตว์ใน ๕ แขวงทางภาคใต้ (สะหวันนะเขต จำปาสัก สาละวัน เซกอง และอัตตะปือ) ใน ๖ โรค ในขณะที่ฝ่ายไทยได้กำหนดให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเขต Free Zone เพราะเป็นเส้นทางเคลื่อนย้ายสินค้าปศุสัตว์ระหว่างไทย สปป.ลาว และเวียดนาม ถ้าประเทศไทยสามารถประกาศให้เป็นเขตปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยก็จะมีผลทำให้สามารถส่งออกสินค้าปศุสัตว์ไปประเทศที่มีประกาศห้ามนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากประเทศที่มีเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยได้

๓.๕ ความยั่งยืน

๑) สปป.ลาวให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านอาหารและการพัฒนาด้านปศุสัตว์มากขึ้น โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาของประเทศและในระดับแขวง

๒) ปัจจุบันมีนักลงทุนต่างชาติมาลงทุนเลี้ยงปศุสัตว์ในสปป.ลาวเพิ่มขึ้น ทำให้ทางสปป.ลาวให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคสัตว์มากขึ้น

๓) มีการเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในการมีระบบและมาตรการในการจัดการโรคสัตว์ที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น

(๔) บทเรียน

๔.๑ ฝ่ายไทยควรปรับปรุงเรื่องการประสานงาน โดยพยายามแจ้งเวียนทุนในระยะเวลาไม่กระชั้นชิดเพื่อให้ผู้รับทุนชาวลาวสามารถดำเนินการขออนุมัติจากต้นสังกัดในการเดินทางมาศึกษาต่อได้ทันเวลาและมีเวลาเตรียมตัวเพียงพอ

๔.๒ โครงการควรมีการกำหนดตัวชี้วัดในเชิงปริมาณและคุณภาพที่ชัดเจน เพื่อที่คณะติดตามและประเมินผลสามารถวิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์(results)ของโครงการในเชิงประจักษ์ได้อย่างเป็นระบบ

๔.๓ ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนจากฝ่ายลาวให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้วัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกับความต้องการของฝ่ายลาวมากยิ่งขึ้น และให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ(sense of ownership) ซึ่งจะทำให้แผนการดำเนินงานได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเต็มที่

๔.๔ ควรนำการวางแผนตามตัวแบบ Logical Framework มาใช้ เนื่องจากเป็นตัวแบบที่ช่วยในการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของโครงการอย่างมีเหตุผลและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การติดตาม วิเคราะห์ และประเมินผลกระทบโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๕) ข้อเสนอแนะ

๕.๑ การจัดทำแผนงานความร่วมมือในระยะ medium term ฝ่ายไทยและลาวควรร่วมกันจัดทำแผนงานความร่วมมือระยะ ๓ - ๕ ปี

๕.๒ การจัดทำโครงการระยะกลาง ไทยและลาวควรจัดทำโครงการระยะยาวที่มีระยะเวลาดำเนินการมากกว่า ๑ ปี โดยมีการกำหนดรายละเอียดความรับผิดชอบของทั้งสองฝ่าย รวมถึงจำนวนงบประมาณที่ฝ่ายไทยจะสนับสนุนอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายลาวในการจัดตั้งงบประมาณสมทบและงบประมาณสำหรับบริหารจัดการโครงการหลังสิ้นสุดการสนับสนุนจากฝ่ายไทย

๕.๓ การจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ไทยและลาวควรมีการวางแผนร่วมกันก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

๕.๔ แนวทางการให้ความช่วยเหลือด้านการป้องกันโรคสัตว์ เนื่องจากเขตจำปาสักเป็นจุดศูนย์กลางเคลื่อนย้ายสัตว์ของภูมิภาค หากเกิดโรคระบาดในแขวงจำปาสักก็จะทำให้เกิดโรคระบาดสัตว์ในประเทศรอบข้างได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว โดยมีแนวทางระยะยาวและสั้นดังนี้

- แนวทางในระยะยาว คือ การผลิตบุคลากรโดยให้ทุนศึกษาปริญญาตรี/โท
- แนวทางในระยะสั้น คือ การฝึกอบรมและให้อุปกรณ์ ลาวต้องการเครื่องเรพิดส์สำหรับทดสอบโรคสัตว์เพื่อให้สามารถวินิจฉัยและสั่งการได้ทันเวลา ต้องการห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์(Lab)ซึ่งจำเป็นต่อการปกป้องชีวิตประชาชน

๕.๕ การฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ สำหรับเครื่องมือสมัยใหม่ในการป้องกันโรคสัตว์ที่มีความซับซ้อนในการใช้งาน เช่น เครื่อง ELISA ควรขยายระยะเวลาการฝึกอบรมให้เพียงพอแก่การเรียนรู้และฝึกฝนการใช้เครื่องมือจนผู้รับทุนสามารถใช้เครื่องมือได้อย่างคล่องแคล่ว มีความมั่นใจ สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือได้อย่างเต็มที่

๓. โครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวงเซกอง

(๑) ความเป็นมา

รัฐบาลไทย โดยสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่าง กระทรวงการต่างประเทศ ให้การสนับสนุนความร่วมมือทางวิชาการในการดำเนินโครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวง เซกอง ตามข้อเสนอของรัฐบาลลาว มีระยะเวลา ๓ ปี และต่อมาได้รับการขยายโครงการฯ อีก ๑ ปี (๒๕๕๐ – ๒๕๕๓) งบประมาณ ๑๐ ล้านบาท เพื่อให้เกษตรกรของ สปป. ลาว ที่เข้าร่วมโครงการได้เพาะเลี้ยงปลาและมีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การประมงของแขวงจำปาสักและแขวงเซกอง ในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรลาว ด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ปลา โดยมีการฝึกอบรม และอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น รวมทั้งการปรับปรุงสถานีประมงของแขวงจำปาสักและแขวงเซกองให้เป็นสถานที่ในการผลิตพันธุ์ปลา สำหรับจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ชนบท รวมถึงการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนลาว เพื่อลดความยากจนอันจะทำให้ลาวสามารถบรรลุเป้าหมาย MDGs ถึงแม้ว่า สปป. ลาว จะจัดอยู่ในประเทศยากจนแต่เป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของลาว จาก Land Lock ไปสู่Land Link เมื่อเร็ว ๆ นี้ ลาวได้มีการสำรวจสำมะโนประชากรที่อยู่ในภาคการเกษตร และพบว่า ร้อยละ ๗๙.๗ ของจำนวนประชากรที่ทำการสำรวจ ทำฟาร์ม และมีพื้นที่ในครอบครองโดยเฉลี่ยคนละ ๑๖.๒ เฮกเตอร์ และเกษตรกรร้อยละ ๙๗ มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง

คณะประเมินผลเยี่ยมชมการเลี้ยงปลาในกระชังและสัมภาษณ์
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

คณะประเมินผลเยี่ยมชมบ่อเลี้ยงปลาและสัมภาษณ์เกษตรกรที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ

(๒) ข้อมูลสรุปของโครงการ

๒.๑ เป้าประสงค์โดยรวม (Overall Goal)

- ๑) ส่งเสริมการสร้างรายได้และความมั่นคงทางอาหารให้ประชาชนลาว
- ๒) ส่งผลต่อการลดความยากจนใน สปป.ลาว

๒.๒ วัตถุประสงค์โครงการ (Project Purpose)

- ๑) เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้เพาะเลี้ยงปลาและมีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยการส่งเสริม จากเจ้าหน้าที่การประมงของแขวงจำปาสักและเซกอง
- ๒) เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรลาวในด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ปลา(โดยการฝึกอบรม รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น)
- ๓) ปรับปรุงสถานีประมงของแขวงจำปาสักและแขวงเซกองให้เป็นสถานที่ในการผลิตพันธุ์ปลาสำหรับจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ชนบท

๒.๓ ผลผลิต (Outputs)

รายงานผลการประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบท แขวงจำปาสักและแขวงเซกอง (Project Steering Committee: PSC) จำนวน ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ ณ แขวงจำปาสัก ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ แขวงเซกอง และครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๓ ณ แขวงจำปาสัก สรุปผลการดำเนินการดังนี้

แผนงานที่ ๑ : แผนงานการพัฒนาบุคลากร

๑) สนับสนุนการศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ณ ม.บูรพา จำนวน ๑ รุ่น

๒) สนับสนุนการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรม (Training the trainer)
หลักสูตรการบริหารจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงปลา (๓ เดือน จัดในประเทศไทย) ปีละ ๔ คน รวม ทั้งหมด ๘ คน

๓) สนับสนุนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จำนวน ๘ คน ณ
ประเทศไทย

๔) สนับสนุนการดูงานให้แก่ผู้บริหารภายใต้โครงการฯ จำนวน ๑๐ คน
(เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๒)

๕) สนับสนุนฝึกอบรมด้านการปรับปรุงแนวพันธุ์ปลาและการเลี้ยงไร
แดงให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำสถานีทั้ง ๒ แขวงฯ ละ ๓ คน รวม ๖ คน ณ ประเทศไทย (เดือนมีนาคม
๒๕๕๓)

แผนงานที่ ๒ : แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพันธุ์ปลา

๑) การปรับปรุงสถานีในแขวงจำปาสักและแขวงเซกองให้เป็นศูนย์
ถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้ส่ง ผชช.ไทยจากกรมประมง ๒ คน ไปสำรวจจริงวัดพื้นที่และออกแบบโรงเพาะฟักปลา
ระหว่างวันที่ ๒๙ มีนาคม - ๔ เมษายน ๒๕๕๒ ณ แขวงจำปาสักและแขวงเซกอง

๒) การปรับปรุงห้องฝึกอบรมเฉพาะแขวงเซกอง และการปรับปรุงโรง
เพาะฟักตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญไทย (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒)

๓) การสนับสนุนอุปกรณ์การเพาะและอนุบาลสัตว์น้ำ และวัสดุอุปกรณ์
ต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนรถจักรยานยนต์ จำนวน ๒ คัน

แผนงานที่ ๓ : แผนงานการถ่ายทอดเทคโนโลยี

๑) สนับสนุนการส่งผู้เชี่ยวชาญไทย ๑ ราย (นายวิระธรรม ทองพันธุ์ ผอ.
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดอุบลราชธานี กรมประมง) ไปให้คำปรึกษา/แนะนำเทคโนโลยีต่างๆ
ระยะเวลา ๓ เดือน (เดือนมิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๕๒) ณ แขวงจำปาสักและแขวงเซกอง

๒) สนับสนุนการส่งเจ้าหน้าที่ไทย (อาสาสมัคร) ไปปฏิบัติงานภายใต้
โครงการฯ จำนวน ๒ คน ได้แก่ นายชวาล บุญจรัส ประจำแขวงจำปาสัก และนายสุชิน มิ่งไชย ประจำแขวง
เซกอง ระยะเวลา ๑ ปี ระหว่างวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๒ - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๓) การติดตามความก้าวหน้าโครงการ ทั้ง ผชช.ไทย และ/ หรือ
เจ้าหน้าที่ไทย(อาสาสมัคร) เข้าร่วมการประชุม ๑ อาทิตย์

แผนงานที่ ๔ : การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการประจำปีๆ ละ ๑ ครั้ง/๔๐
คน/๒ วัน

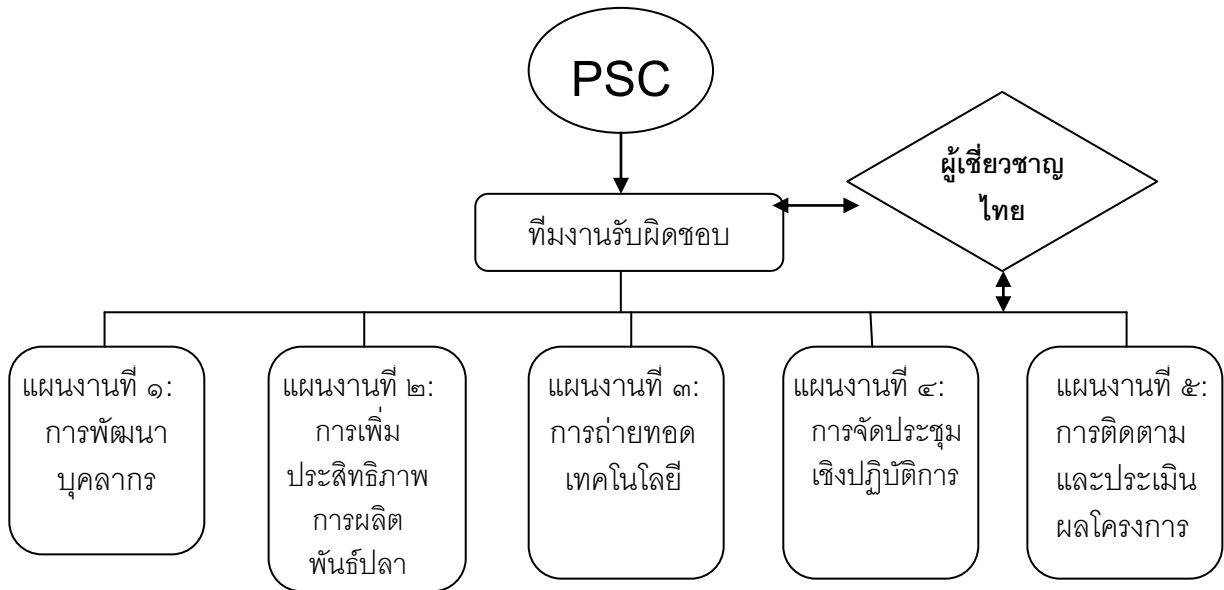
๑) การส่งผู้เชี่ยวชาญไทยเข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการ
ดังกล่าวระหว่าง วันที่ ๒๕ - ๒๖ มกราคม ๒๕๕๓

แผนงานที่ ๕ : แผนงานการติดตามและประเมินผลโครงการ

๑) รายงานผลสรุปการประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการพัฒนาการ
เลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวงเซกอง (Project Steering Committee: PSC) จำนวน ๓ ครั้ง คือ
ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ ณ แขวงจำปาสัก ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ แขวงเซกอง
และครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๓ ณ แขวงจำปาสัก

๒) คณะผู้แทนฝ่ายไทยและฝ่ายลาวได้จัดส่งคณะประเมินผลเข้าทำการ
ประเมินผลสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการหลังจากโครงการสิ้นสุด

๒.๔ โครงสร้างการดำเนินงานโครงการ (Implementing Structure)

๒.๕ Project Input

(๑) Inputs จากฝ่ายไทย

- จัดส่งผู้เชี่ยวชาญที่มีศักยภาพและจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ลาว
- สนับสนุนเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์
- จัดสรรทุนศึกษา ฝึกอบรมและดูงาน
- การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

(๒) Inputs จากฝ่ายลาว

- การจัดหาพื้นที่/สถานที่ดำเนินโครงการ
- การสนับสนุนบุคลากรของลาวมาปฏิบัติงานที่โครงการ
- การคัดเลือกบุคลากรมาเข้ารับการอบรม/รับทุนศึกษา

๒.๖ ความสำเร็จ (Achievement)

(๑) ความสำเร็จตามเป้าประสงค์โครงการ (Overall Goal)

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากการเพาะเลี้ยงปลาเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลดีต่อการบรรเทาปัญหาความยากจนในลาว และช่วยสนับสนุนให้ลาวมีความมั่นคงทางอาหารเพิ่มมากขึ้น

(๒) ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการ

- เจ้าหน้าที่การประมงของแขวงจำปาสักและแขวงเซกองสามารถส่งเสริมเกษตรกรให้เพาะเลี้ยงปลา และทำให้จำนวนผลผลิตปลามีปริมาณเพิ่มขึ้น
- บุคลากรลาวได้รับการฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ที่จำเป็นด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ปลา
- สถานีประมงแขวงจำปาสักได้รับการปรับปรุงสำเร็จตามแผนงานและใช้งานได้จริง ส่วนสถานีประมงแขวงเซกอง(สถานีห้วยเขียว) สำเร็จเพียง ๗๐ เปอร์เซ็นต์เนื่องจากผู้รับเหมาทำงาน

(๓) **ความสำเร็จตามผลผลิต (outputs)**

โครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวงเซกองมีผลผลิตภายใต้แต่ละแผนงาน ดังนี้

แผนงานที่ ๑ แผนงานการพัฒนาบุคลากร

๑) เจ้าหน้าที่ประมงของสปป.ลาว ได้รับทุนการศึกษาระดับปริญญาโท ๒ ทุน และปริญญาตรี ๓ ทุน

๒) จัดฝึกอบรมหลักสูตรการบริหาร จัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงปลา ครั้งที่ ๑ (๑๑ ม.ค. - ๑๑ เม.ย. ๒๕๕๑) จำนวน ๔ ทุน ครั้งที่ ๒ (๑๖ มิ.ย. - ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๑) จำนวน ๔ ทุน

๓) จัดฝึกอบรมหลักสูตรการส่งเสริมการเลี้ยงปลา (๒๗ เม.ย. - ๘ พ.ค. ๒๕๕๒) จำนวน ๘ ทุน แขวงละ ๔ ทุน

๔) จัดดูงานให้แก่ผู้บริหาร ๑๐ คน (๙ - ๑๗ ก.พ. ๒๕๕๒)

แผนงานที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพันธุ์ปลา

๑) ปรับปรุงโรงเพาะฟักพันธุ์ปลาสถานีหลัก ๘ แขวงจำปาสักและตรวจรับ แล้วเมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๘ ม.ค. ๒๕๕๔ ส่วนการปรับปรุงโรงเพาะฟักพันธุ์ปลาสถานีห้วยเหียว แขวงเซกองไม่สำเร็จตามแผนงานเนื่องจากผู้รับเหมาทำงาน

๒) สนับสนุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดไม่ต่ำกว่า ๕ กิโลวัตต์, เครื่องวัดความเป็นกรด-ด่าง ค่าความนำไฟฟ้าและปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำแบบพกพา, ถังไฟเบอร์กลาสเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ขนาดความจุ ๒,๐๐๐ ลิตร ๑๐ ใบ, บั้มลม ๑ ชุด และรถจักรยานยนต์จำนวน ๒ คัน

แผนงานที่ ๓ การถ่ายทอดเทคโนโลยี

๑) ส่งผู้เชี่ยวชาญไทย ๑ รายไปสำรวจและออกแบบการปรับปรุงสถานี (๑๗ เม.ย. - ๑ พ.ค. ๒๕๕๑)

๒) ส่งผู้เชี่ยวชาญไทย ๑ รายไปให้คำปรึกษา แนะนำเทคโนโลยีต่างๆ ระยะเวลา ๓ เดือน (๓ มิ.ย. - ๒ ก.ย. ๒๕๕๑ และต่อมาปรับเป็นช่วงละ ๖ - ๑๐ วัน จำนวน ๓ ครั้งในช่วงเดือน พ.ค. - ก.ค. ๒๕๕๒)

๓) จัดส่งอาสาสมัครไทยปฏิบัติงาน ระยะเวลา ๑ ปี (๑๗ เม.ย. ๒๕๕๑ - ๑๖ เม.ย. ๒๕๕๒ ต่อมาอาสาสมัครขอยุติการปฏิบัติงานก่อนกำหนดเมื่อ ๓๑ ต.ค. ๒๕๕๑)

๔) จัดส่งเจ้าหน้าที่ไทยไปปฏิบัติงานแขวงละ ๑ คน ระยะเวลา ๑ ปี (๑๒ พ.ค. ๒๕๕๒ - ๑๒ พ.ค. ๒๕๕๓)

๕) จัดดูงานด้านการเพาะเลี้ยงปลาและการส่งเสริมประมงให้แก่เกษตรกร จากหมู่บ้านเป้าหมาย ๑๐ หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ประมงของแขวงจำปาสักและเซกอง ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ - ๒๘ พ.ย. ๒๕๕๒ จัดให้แก่เกษตรกร ๕ หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ประมง ๒ แขวง รวม ๑๔ คน ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๗ - ๒๓ ม.ค. ๒๕๕๓ จัดให้แก่เกษตรกร ๔ หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ประมง ๒ แขวง รวม ๑๔ คน

แผนงานที่ ๔ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๖ เพื่อวางแผนปฏิบัติงานประจำปีร่วมกันทั้งสองฝ่าย

แผนงานที่ ๕ การติดตามและประเมินผลโครงการ

จัดประชุม PSC ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ ส.ค. ๒๕๕๐, ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๒ พ.ย. ๒๕๕๑, ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ ม.ค. ๒๕๕๓

๒.๗ Implementation Process**๑) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและ impact ของโครงการ**

ฝ่ายไทย : งบประมาณเพียงพอ การบริหารจัดการโครงการที่ดี และสนับสนุน
คน/วัสดุ/อุปกรณ์

ฝ่ายลาว : บุคลากร เกษตรกร และพื้นที่ดำเนินการ

- แขวงจำปาสัก เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีความต้องการบริโภคปลาเป็นจำนวนมาก และแขวงฯ ได้ส่งเสริมการเลี้ยงปลาธรรมชาติในแหล่งน้ำธรรมชาติ และสถานีประมงหลัก ๔ เป็นที่จัดฝึกอบรมการเลี้ยงปลาให้แก่เกษตรกร และสามารถผลิตลูกปลาได้ ๔ – ๕ ล้านตัวต่อปี ซึ่งมีบ่อปลาขนาด ๒๐๐ ตร.เมตร ๔ บ่อ ขนาด ๘๐๐ ตร.เมตร ๗ บ่อ และขนาด ๖,๐๐๐ ตร.เมตร ๒ บ่อ มีเจ้าหน้าที่รัฐ ๕ คน และลูกจ้างสัญญาจ้าง ๕ คน สถานีฯ ผลิตลูกปลาใน ปลานิล ปลาดุก ปลาเยือกเทศ และปลาปาก

- แขวงเซกอง มีศูนย์ผลิตลูกปลาห้วยเขียว เป็นศูนย์จัดตั้งด้วยเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant Aid) ของรัฐบาล

๒) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ

- อาหารปลา ยา ยังต้องนำเข้าจากไทย ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ยาไทยแพง แต่ใช้งานสะดวก จึงอยากให้ทางไทยให้ความช่วยเหลือแนะนำการทำอาหารปลาที่ประหยัดและลดต้นทุน

- ลาวทำการแปลงเพศปลานิลได้ แต่ยังขาดพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่ดี เนื่องจากประสบปัญหา cross breeding ซึ่งทำให้ได้พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์คุณภาพลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การขยายพันธุ์ปลาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

- การแจ้งเวียนทุนฝึกอบรม/ทุนศึกษาจากฝ่ายไทยกระชั้นชิด ทำให้ผู้รับทุนเตรียมเอกสารไม่ทัน มีเวลาไม่เพียงพอในการเตรียมความพร้อมและการขออนุมัติจากต้นสังกัด

(๓) ผลการประเมิน

๓.๑ **ประสิทธิภาพ (Efficiency)** ประเมินจาก input ที่ฝ่ายไทยให้กับโครงการนี้ คือ

๑) การพัฒนาบุคลากรครบถ้วน ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ลาวจบการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๓ ทุน และปริญญาโท จำนวน ๓ ทุน

- ให้การฝึกอบรมแก่ผู้ฝึกอบรม (Training the trainer) หลักสูตรการบริหารจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงปลา จำนวน ๔ ทุน

- การดูงานด้านการเพาะเลี้ยงปลาและการส่งเสริมประมง จำนวน ๑๔ คน พบว่าเจ้าหน้าที่ลาว ผู้นำชุมชนและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความสามารถในการผลิตพันธุ์ปลาได้ และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่นนำไปปฏิบัติได้

๒) การปรับปรุงสถานีประมง (สถานีหลัก ๔) แขวงจำปาสักเสร็จตามแผนงาน และใช้งานได้จริง สำหรับแขวงเซกอง (สถานีห้วยเขียว) สำเร็จเพียง ๗๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะผู้รับเหมาทำงานจึงยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากโรงเพาะฟักที่รัฐบาลไทยสนับสนุนในการจัดสร้างสถานีดังกล่าว

สถานีประมงห้วยเชียง

๓) การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นไปด้วยดี ทั้งจากผู้เชี่ยวชาญ และอาสาสมัครไทยที่ให้คำปรึกษาแนะนำเทคโนโลยีต่างๆ แก่เจ้าหน้าที่ลาว ผู้นำชุมชน และเกษตรกร ส่วน inputs จากฝ่ายลาว ได้แก่ การคัดเลือกเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเข้ารับทุนศึกษา ทุนฝึกอบรม/ดูงาน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายใต้โครงการงบประมาณ (in kind) ได้แก่ เงินเดือน ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ ซึ่ง inputs ดังกล่าวข้างต้นมีส่วนสนับสนุนให้โครงการบรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) โครงการนี้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือ

๑) เจ้าหน้าที่ลาวที่สำเร็จการศึกษาและผ่านการอบรมจากประเทศไทยมีความสามารถในการผลิตพันธุ์ปลาได้และสามารถถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้

๒) สถานีประมงได้รับการพัฒนาเพื่อการใช้ในการผลิตพันธุ์ปลาได้ แต่มีปัญหาดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง

๓) มีการผลิตพันธุ์ปลาเพิ่มขึ้นสำหรับให้เกษตรกรจำหน่ายและบริโภค ซึ่งมีทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโดยตรงและเกษตรกรที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการพัฒนาจากประเทศไทย

๓.๓ ผลกระทบ (Impact) มีผลเป็นบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ

๑) เพิ่มผลผลิตปลาที่เป็นอาหารโปรตีนให้แก่ประชาชนลาวในชนบทมากขึ้น

๒) เพิ่มอาชีพและรายได้แก่ประชาชนลาวในชนบท

๓.๔ ความสอดคล้อง (Relevance)

จากการประเมินพบว่าฝ่ายลาวมีความพึงพอใจในโครงการนี้ระดับหนึ่ง (ประมาณ ๘๐ %) แขวงจำปาสักและแขวงเซกองมีความสำเร็จในการผลิตพันธุ์ปลาเป็นที่น่าพอใจมาก และเห็นว่าโครงการนี้มีความสอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของ สปป.ลาว ในการส่งเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนลาว มีผลต่อการลดความยากจน อันจะทำให้ สปป.ลาว สามารถบรรลุเป้าหมาย MDGs และนโยบายความมั่นคงด้านอาหารและการพัฒนาด้านการประมงของ สปป.ลาว รวมทั้งนโยบายของไทย

๑) นโยบายของไทย ได้แก่

๑.๑ การต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ คือ เร่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน (ประเด็นนโยบายข้อ ๗.๑) และสนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนของนานาชาติ พร้อมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา (ประเด็นนโยบายข้อ ๗.๕)

๑.๒ นโยบายกระทรวงฯ คือ การดำเนินงานด้านการต่างประเทศ หัวข้อดำเนินการความสัมพันธ์ไทยมีกับต่างประเทศในทุกมิติทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี อนุภูมิภาคและระดับโลก การเสริมสร้างบทบาทไทยในฐานะประเทศผู้ให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน

๑.๓ ยุทธศาสตร์กระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑: รักษาสถานะความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทย

๒) นโยบายฝ่ายลาว ได้แก่

๒.๑ แผนพัฒนาและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๗ (๒๕๕๔ – ๒๕๕๘) กำหนดให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมั่นคงให้ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘ ต่อปี และให้ประชากรมี GDP ต่อหัว ๑,๗๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ บรรลุ MDGs ในปี ๒๕๕๘ โดยเป้าหมายหลักของรัฐบาลลาวให้ประชาชนหลุดพ้นจากความยากจนภายในปี ๒๐๒๐

๓.๕ ความยั่งยืน (Sustainability) หลังโครงการสิ้นสุดพบว่า

- ๑) สปป.ลาวมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ตลอดปีเหมาะแก่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน รวมทั้งรัฐบาล สปป.ลาว มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาด้านการประมง
- ๒) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีและมีผู้ต้องการบริโภคปลาเป็นจำนวนมากจึงสามารถขยายการผลิตปลาต่อไปได้

(๔) บทเรียน

- ๔.๑ การคัดเลือกบุคคลากรเพื่อรับทุนศึกษาต่อ/ฝึกอบรม มีปัญหาว่าถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์มักมีอายุมากและมีความรู้พื้นฐานที่จะต่อยอดไม่เพียงพอ ทำให้ได้รับการถ่ายทอดความรู้ได้ ไม่ดีเท่าที่ควร
- ๔.๒ มาตรฐานระดับความรู้ของไทยและสปป.ลาวไม่เท่ากัน มีผลต่อคุณสมบัติของผู้ได้รับทุนต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถาบันการศึกษาไทยต้องการ
- ๔.๓ ในส่วนของ สปป.ลาวไม่มีการประสานงานและวางแผนร่วมกันระหว่างส่วนกลางและแขวง รวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างที่จัดทำโดยส่วนกลาง ทำให้มีปัญหาการติดตามกำกับงานและการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่จากทางแขวง เป็นผลให้การปฏิบัติงานต้องหยุดชะงักหลังสิ้นสุดโครงการ
- ๔.๔ การจัดทำโครงการไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดรายปี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารโครงการ และการติดตามประเมินผลโครงการ

(๕) ข้อเสนอแนะ

- ๕.๑ ควรมีการปรับพื้นฐานความรู้ให้แก่ผู้ได้รับทุนก่อน ทั้งนี้อาจเป็นการศึกษาใน สปป.ลาวเองก็ได้
- ๕.๒ ควรมีการจัดทำแผนการขอรับความช่วยเหลือร่วมกันระหว่างส่วนกลางและแขวงที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และมีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องหลังสิ้นสุดโครงการ
- ๕.๓ ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับแผนได้ทันในกรณีที่มีปัญหาที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน

๒.๔ บทเรียน ประมวลจากทั้ง ๓ โครงการ

- ๑) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ การดำเนินงานโครงการ จนถึงสิ้นสุดโครงการเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จ
- ๒) การสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานโครงการเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ
- ๓) การมีกำลังคนที่เหมาะสมและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในโครงการอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้จัดการโครงการ ซึ่งถือเป็น key person ของโครงการ
- ๔) การปรึกษาหารือตลอดระยะเวลาโครงการจะช่วยให้แก้ปัญหา/อุปสรรคได้ทันเวลา ไม่ปล่อยเวลาให้ยืดเยื้อจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามแผน
- ๕) การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และ/หรือพื้นที่โครงการให้ตรงกับความต้องการเพื่อการพัฒนาและวัตถุประสงค์โครงการ

๒.๕ ข้อเสนอแนะ ประมวลจากทั้ง ๓ โครงการ

๑. ก่อนเริ่มโครงการ

๑) ควรมีการทำ Baseline survey ก่อนเริ่มทำโครงการ โดยมีการหารือกับผู้บริหาร/ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อได้รับทราบแนวทาง/นโยบายและความพร้อมในการดำเนินงานของคู่ร่วมมือ รวมทั้งเพื่อให้เกิด ownership และ sustainability ด้วย

๒) ควรมีการจัดทำแผนงาน (work plan) ให้ครอบคลุมทั้งระยะเวลาโครงการ (ซึ่งควรมากกว่า ๑ ปี) กำหนดตัวชี้วัด และการติดตามประเมินผล รวมทั้งระบุผู้รับผิดชอบงานและงบประมาณให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานตามแผน การติดต่อประสานงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลในช่วงสุดท้าย

๓) การคัดเลือกผู้จัดการโครงการ ควรเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ มีการระบุขอบเขตหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ชัดเจน และมีการทำข้อตกลง/สัญญา (หากเป็นไปได้) หรือเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ เพื่อความต่อเนื่องและความราบรื่นในการบริหารจัดการโครงการ

๔) การคัดเลือกพื้นที่โครงการ ควรให้ตรงกับวัตถุประสงค์โครงการให้มากที่สุด

๒. ช่วงดำเนินงานโครงการ

๑) ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดเป็นประจำทุกปีเพื่อจะได้ปรับแผนการดำเนินงานได้ทันในกรณีที่มีปัญหาที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน

๒) ควรมีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าทั้งการดำเนินกิจกรรมและงบประมาณ อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

๓) ควรจัดการประชุมคณะกรรมการกำกับโครงการ (Project Steering Committee - PSC) อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ซึ่ง PSC มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการและงบประมาณ การกำหนดและการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บรรลุผลโครงการ การตรวจสอบคุณภาพของโครงการ และการให้คำแนะนำเพื่อปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้เหมาะสม

๓. ช่วงก่อนสิ้นสุดโครงการ

๑) ควรมี terminal evaluation ก่อนสิ้นสุดระยะเวลาโครงการประมาณ ๒ – ๓ เดือน เพื่อพิจารณา/ทบทวนปัญหา/อุปสรรคขั้นสุดท้ายและแนวทางแก้ไขปัญหา/ข้อเสนอแนะ เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือหากมีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาการดำเนินงาน

๒) ควรมีการจัดทำรายงานการเงินฉบับสมบูรณ์ (ตั้งแต่เริ่มโครงการถึงสิ้นสุดโครงการ) และรายงานวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับมอบ เป็นหลักฐานการดำเนินงานและใช้สำหรับการประเมินผลเมื่อจบโครงการไปแล้วระยะหนึ่งเพื่อประเมินผลกระทบของโครงการด้วย (ex-post evaluation)

ภาคผนวก

(๑) รายชื่อคณะประเมินผล

รายชื่อ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
๑. นายบรรจง อมรชีวิน (หัวหน้าคณะ)	ผู้อำนวยการส่วนวางแผนฯ	กรมความร่วมมือฯ
๒. นางสาวสุนี สุทธิอนันต์	นักวิเทศสหการชำนาญการ	
๓. นางสาวพัชรา โกศินานนท์	นักวิเทศสหการชำนาญการ	
๔. นายพิชิตพันธ์ ศาตะจันทร์	นักวิเทศสหการชำนาญการ	
๑. นางเพ็ญแข ศุภณัฐาพร	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจ-
๒. นายวิชัย โตพ่วง	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ	การเกษตร
๓. นางจารุณี สุขสว่าง	เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ	
๔. นายนิวัตร ออกเวหา	เศรษฐกรชำนาญการ	
๑. Mr. Lathsamy Vannachaleun	Diplomat	กต.ลาว (กรมเอเชีย แปซิฟิกและแอฟริกา)

(๒) รายชื่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ลาวที่คณะประเมินผลเข้าพบ

รายชื่อ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่พบ
๑. ท่านจันทะเนต สีมะหาโน	รองอธิบดี	กรมกสิกรรมและป่าไม้	๑๕ ก.พ.๒๕๕๙
๒. ท่านบุญทอง ชาพัคดี	รองอธิบดี	กรมปศุสัตว์	๑๕ ก.พ.๒๕๕๙
๓. ท่านนางสายสมร	หัวหน้าแผนกความร่วมมือ	กรมความร่วมมือและ วางแผน กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้	๑๕ ก.พ.๒๕๕๙
๔. ท่านสุวัน	หัวหน้า	ศูนย์พัฒนามากสิกรรมสะอาด แขวงเวียงจันทน์	๑๕ ก.พ.๒๕๕๙
๕. ท่านประจิตร นรแสง	หัวหน้า	แผนกกลไกกรรมเลี้ยงสัตว์และ ประมงแขวงจำปาสัก	๑๗ ก.พ.๒๕๕๙
๖. ท่านสุนทร พิมวงสา	หัวหน้า	แผนกกลไกกรรมและป่าไม้ แขวงเซกอง	๑๘ ก.พ.๒๕๕๙

(๓) กำหนดการประเมินผล

กำหนดการ
ประเมินผลโครงการป้องกันโรคสัตว์ในแขวงจำปาสัก
โครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในชนบทแขวงจำปาสักและแขวงเซกอง
และ โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานและถั่วลิสงเพื่อผลิตเป็นสินค้าในแขวงเวียงจันทน์
ระหว่างวันที่ ๑๔ – ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

วันอาทิตย์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

- ๑๑.๒๐ น. ออกเดินทางจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิไปยังสนามบินวัดไต สปป.ลาว (TG570 - ๑๒.๓๐ น.)
- คณะประเมินผลประชุมเตรียมการ
- (พักค้างคืนที่เวียงจันทน์)

วันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

- (๕) เข้าพบหารือกับผู้บริหารหรือผู้แทนกรมการเกษตรและป่าไม้ และผู้บริหารหรือผู้แทนกรมเลี้ยงสัตว์ และการประมง
- (๖) สัมภาษณ์และเยี่ยมชมพื้นที่กิจกรรมแขวงเวียงจันทน์/ศูนย์กิจกรรมสะอาด (เงินคำ)

พื้นที่กิจกรรมบ้านบุงฟ้าว และบ้านตานเปี้ยว (โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวาน)

- (พักค้างคืนที่เวียงจันทน์)

วันอังคารที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

- (๕) สัมภาษณ์และเยี่ยมชมพื้นที่กิจกรรมบ้านน้ำหยาบ (โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวาน)
- (๖) ออกเดินทางไป จ.อุบลราชธานี
- (พักค้างคืนที่ จ.อุบลราชธานี)

วันพุธที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

- ๗.๓๐ น. ออกเดินทางจาก จ.อุบลราชธานีไปแขวงจำปาสัก
- ๑๐.๐๐ น. เข้าพบหารือกับผู้บริหาร/ผู้แทนกรมการเกษตรและป่าไม้
- ๑๑.๐๐ น. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการป้องกันโรคสัตว์ในแขวงจำปาสัก
- ๑๓.๓๐ – ๑๗.๐๐ น. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่/กสิกรโครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในแขวงจำปาสัก
- (พักค้างคืนที่แขวงจำปาสัก)

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

- ๐๗.๓๐ น. ออกเดินทางจากจำปาสักไปเซกอง
- ๐๙.๓๐ – ๑๒.๐๐ น. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่/กสิกรโครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในแขวงเซกอง
- ๑๓.๓๐ – ๑๖.๐๐ น. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่/กสิกรโครงการพัฒนาการเลี้ยงปลาในแขวงเซกอง
- ๑๖.๓๐ น. ออกเดินทางจากเซกองไปจำปาสัก
- (พักค้างคืนที่ปากเซ แขวงจำปาสัก)

วันศุกร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

- ออกเดินทางจากจำปาสักไป จ. อุบลราชธานี
- ๑๔.๐๕ น. ออกเดินทางจากสนามบิน จ.อุบลฯ (TG2025) ถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ๑๕.๑๐ น.

Rating Scores

เกณฑ์การประเมินผล	น้ำหนัก (weight)	อันดับ (rating)	ค่าคะแนน
๑. ความสอดคล้อง	%	เกี่ยวข้องอย่างมาก	๓
		เกี่ยวข้อง	๒
		เกี่ยวข้องน้อย	๑
		ไม่เกี่ยวข้อง	๐
๒. ประสิทธิภาพ	%	มีประสิทธิภาพสูง	๓
		มีประสิทธิภาพ	๒
		ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ	๑
		ไม่มีประสิทธิภาพ	๐
๓. ประสิทธิภาพ	%	มีประสิทธิภาพสูง	๓
		มีประสิทธิภาพ	๒
		ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ	๑
		ไม่มีประสิทธิภาพ	๐
๔. ผลกระทบ	%	มีความเปลี่ยนแปลงในทางบวก	๓
		มีความเปลี่ยนแปลงบ้าง	๒
		มีความเปลี่ยนแปลงน้อย	๑
		ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	๐
๕. ความยั่งยืน	%	มีโอกาสมาก	๓
		เป็นไปได้	๒
		ความเป็นไปได้น้อย	๑
		ไม่น่าจะเป็นไปได้	๐